Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэй гарана | № 286 (13775) | 1974 оной декабриин 6, пятница | Сэн 2 мүнгэн.

Тодорхойлхы жэлэй габшагай алхамууд

ЭРШЭЕЭ ШАНГАДХАНА

Буряадай АССР-эй түлиһын управлениин Хёлгын леспромхозой коллектив табан жэлэй дүрбэн жэл соо 207 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ даабаряа ноябриин 27-до дүүргэжэ, жэлэй түгэсэтэр үшөө 1 мянган кубометр модо бэлэдхэхээр шиидэнхэй. Энэ модоор хоёр бүлэ айлай орохо 120 гэр барижа болохо. Урдаа табиһан энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула Хёлгын леспромхозой хүдэлмэришэд эршэтэй шангаар хүдэлжэ байна.

А. Ф. Переваловай даадаг комплексно бригадын хүдэлмэришэд дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ 22 мянган кубометр модо бэлэдхэхээр уялга абаһан юм. Энэ уялгаа амжалтатайгаар бэелүүлээ. А. А. Лаптев, К. С. Иванов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ.

Н. ТЮРНЕВ.

ТҮРГӨӨР СҮЛӨӨЛНЭ

Республикымнай промышленна предприятинуудай коллективүүд вагонуудһаа ашаень түргөөр буулгажа, вагонуудай һаатан зогсохо сагые хороохо гэжэ эрмэлзэнэ. Үнгэрһэн октябрь һара соо олохон предприятинуудай коллективүүд һайн хүдэлжэ гараа. Аяар 24 предприятиин хүдэлмэришэд заһануудые саг соонь сүлөөлжэ, түмэр замшадта тушаажа байха юм.

Тимлюйн цементын заводой коллектив энэ талаар шангаяа һайн үрэ дүн гүйсэдхэнэ. Вагонуудһаа ашаа буулгаха, ашаа тээхэ ажал эндэ һайнаар оньһожоруулагданхай. Заводой талмай һайнаар гэрэлтүүлэгдэнхэй. Химэһээл һүни, үдэршье ашаа буулгаха хүдэлмэри эндэ һаатуулагданагүй. Тимлюйн цементын заводой коллектив вагонуудай миин байха сагые 24 минутаар хороохон юм. Эдэнэр харааһаһан түсэбһөө гадуур 80 вагондо ашаа ашажа эльгээһэн байна.

Түмэр замай Посольская, ... станцинуудай коллективүүд вагоной миин байха сагые хороохо талаар ажал хээ. Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин хүдэлмэришэд, промышленна предприятинуудай коллективүүд вагонуудай миин байха сагые хороожо, арадай ажахыда хэрэгтэй ашаа ехээр шэлжүүлхэ гэжэ эрмэлзэнэд.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

УЯЛГАНУУД ЗААТАГҮЙ ДҮҮРГЭГДЭХЭ

Улаан-Үдын аймагай «Пригородный» совхозой Сотниковын шубуунай фабрикын хүдэлмэришэд түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхын түлөө габшагайгаар ажаллажа байна. Фабрикын гол үйлэдбэри үндэгэнэй шэглэлтэй. Тиимэһээ шубуушад тахиянуудаа һайнаар харууһалжа, үндэгэ ехээр суглуулха зорилготой юм. Мүн энээнһээ гадуур фабрикын коллектив гүрэндэ шубуунай мяха тушаажа байдаг.

Үнгэрэгшэ 1973 ондо фабрикын хүдэлмэришэд даабаряа амжалтатайгаар бэелүүлээ һэн. Тэдэнэр 38,3 миллион үндэгэ суглуулжа, 34,8 миллиониинь гүрэндэ тушаагаа бэлэй. Мүн 3914 центнер мяха тушаалсаһан байха. Нэгэ тахяаһаа жэл соо 227 үндэгэ абадаг болоо.

Энэ жэлэй эхиндэ фабрикын хүдэлмэришэд 42 миллион үндэгэ, 4700 центнер мяха абаха, тэрэнэйнгээ 39 миллион үндэгыень, 4000 центнер мяхыень гүрэндэ тушааха гэһэн социалис уялга абаһан байгаа. Мүнөө тус коллектив абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхын түлөө габшагай шангаар ажаллажа байна. Ноябриин 16-да 35 миллион 368 мянган үндэгэн, 3470 центнер мяхан гүрэндэ худалдагдаад байгаа. Жэлэй эсэс болотор абаһан уялганууд заатагүй дүүргэгдэхэ гэжэ фабрикын экономистнууд тоолоно.

Фабрикада шубуушадай зургаан бригада хүдэлдэг юм. Тэдээн соохоо гурбан бригадын шубуушад дальбараануудые харууһалжа, томо болгохо үүргэтэй. Тахиянуудай тусхай һүрэгые үшөө нэгэ бригада харана. Энэ һүрэгэй үндэгэнүүд инкубаторто ородог юм. Үлэһэн хоёр бригадануудай шубуушад үндэгэлдэг тахиянуудые харууһалжа, фабрикынгаа гол ажал ябуулжа байдаг юм.

Фабрикын хүдэлмэришэдэй дунда дүршэл ехэтэй тахяашад олон. Тэдэнэй нэгэн Клавдия Васильевна Унагаева болоно. Энэ нүхэр дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ абаһан социалис уялгаяа ноябриин 1-дэ 101 процент дүүргээ. Нүхэр Унагаева харууһалдаг тахиянуудһаа 1 миллион 396 мянган үндэгэ абаха социалис уялгаяа мүнөө үлүүлэн дүүргэнхэй. Мүн ноябриин 1 болотор тахяа бүриһөө 200 үндэгэ суглуулаа. Энэнь фабрикын шубуушадай дунда эрхим дүн болоно. Нёдондоошье Клавдия Васильевна фабрикынгаа тахяашадай дунда эрхимлэһэн. Тиин түйлаһан амжалтануудайнгаа түлөө тэрэ ВЦСПС-эй ба СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа һэн. Мүн лэ РСФСР-эй хүдөө ажахын министерствын «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн значогто хүртөө бэлэй. Энэ жэл эрхим шубуушанда ВДНХ-гай бронзо медаль барюулагдаа.

Тахиянуудые харууһалдаг бригадын шубуушад Прасковья Иннокентьевна Савельева, Нина Васильевна Лучковская, Дарья Владимировна Грабовская, Валентина Михайловна Прилуцкая гэгшэд амжалтатайгаар хүдэлнэ. Жэшээнь, шубуушан П. И. Савельева жэлэй эхинһээ тахяа бүриһөө 156 үндэгэ абаха түсэбөө 186-да хүргөө. А. В. Лучковская 177 үндэгэ суглуулха түсэбөө 181,4 хүрэтэр үлүүлээ. Мүн В. М. Прилуцкая, Д. В. Грабовская гэгшэд баһал түсэбөө үлүүлээ. Шубуудаа һайнаар харууһалжа, саг болзор соонь эдеэлүүлжэ, үндэгэ суглуулжа, мүн цех соогоо тахиянуудай байдалда таараха температура байгуулһанай ашаар эдэнэр иимэ үндэр амжалта түйлана.

Мүнөө Сотниковын шубуунай фабрикын хүдэлмэришэд тахиянуудайнгаа цех, байрануудые үбэлэй хүдэлмэридэ тааруу болгожо байна.

Д. ГАРМАЕВ.
манай корр.

САГЫЕ АХИГШАД

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоһон «Эрдэм» совхозой механизаторнууд Б. Д. Дугаржапов, Г. П. Михайлов, жолоошон М. С. Варфоломеев гэгшэд табан жэлэйнгээ түсэб 4 жэл арба һарын туршада үлүүлэн дүүргэбэ. Жэшээнь, түрэл совхозойнгоо поли дээгүүр булад хүлэгөө 18 жэлдэ таһалгаряагүй жолоодожо, ажахынгаа экономико хүгжөөлгэдэ горитой хубитаяа оруулһан Базар Дугаржапович «Беларусь» тракторааараа табан жэлэй туршада 5000 эталонно гектар зөөлэн хахалалга хэхэ түсэбөө 454 гектараар үлүүлэн дүүргээ. Тиихэдэ тэрэнэй нүхэр Г. П. Михайлов энэ үе соо 5055 эталонно гектар зөөлэн хахалалга хээ.

КПСС-эй гэшүүн, үнинэй жолоошон Моисей Сафронович Варфоломеев табан жэл соо 441.496 тонно-километр ашаа шэрэхэ түсэбөө 53227 тонно-километрээр үлүүлээ.

Мүнөө ажахын түрүү механизаторнууд 1976 оной түсэбөөр ажаллажа байнад. Сагые ахиһан түрүүшүүлые амжалтаарнь амаршалаад, ажалайнгаа бүтээсэ улам дээшэлүүлхыень хүсэе.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

Мухар-Шэбэрэй аймаг.

БАЯН УРГАСЫН ЭХИН

Ерэхэ жэлэй баян ургаса тарянай түлөө тэмсэл мүнөөнһөө эхилхэ хэрэгтэй. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд энээниие һайн ойлгоно. Байгша оной декабриин нэгэн болотор тарянай поли дээрэ наг шэбхэ зөөхэ түсэбөө тэдэнэр сүм дүүргээд байба. Поли дээрэ 10 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдаа.

Механизаторнууд Григорий Назаров, Леонид Потрасин, Георгий Называев гэгшэд шэбхэ зөөхэ ажалда үндэр бүтээсэ түйлаһан байна.

И. СЛАСТИН.

Улаан-Үдын аймаг.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Кабанскын загаһанай заводой Иван Андреевич Суворов, Иван Александрович Конев ба Иван Афанасьевич Темниковэй даадаг бригаданууд табан жэлэйнгээ даабари дүүргээд байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир, КПСС-эй гэшүүн И. А. Конев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордентэ Любовь Фокеевна Нагаева, Ульяна Александровна Брикова гэгшэд социалис мүрысөөндэ онсо шалгарна. Любовь Фокеевна үнеэн бүриһөө 2720 килограмм һү һаагаад байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үнинэй һаалишад Л. Ф. Нагаева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ШАЛГАЛТА ЮУ ХАРУУЛААБ?

ЭМХИГҮЙ АЖАЛАЙ ХОЙШОЛОН

Үбэлэй эхин һарын гарахада, газаа мэдэгдэхээр хүйтэржэ, хаа хаанагүй гүүртэнүүдэй, отарануудай энэ харюусалгата үедөө хэр зэргээр бэлдэгдэһэниинь, мүн зарим усадхагдаагүй дутагдалнуудынь түрүүшын үдэрһөө элиржэ захалба.

Үбэлжэлгэдөө һайнаар бэлдэһэн түрүү малшад коллективүүдые хурга даран нэрлэхэ болоо һаа, Сэлэнгын аймагай ажахынуудта яһала олон байха. Жэшээлбэл, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Ягодныи һаалиин гүүртэдэ ажалладаг малшад үбэлжэлгэдөө урда мэтэ һайнаар бэлдэнхэй. Эндэ үнеэдтэнь шэмэтэ тэжээл хүсэд хүрэхөөр үгтэнэ гэхэ гү, али тус бүридэнь үдэртөө тэжээлэй 9 единицэ гаргашалагдажа, һү һаалинь намарайхиһаа доошолоогүй. Мүн энэ аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой суута һаалишан Дулма Цырендоржиевагай даадаг гунжан үнеэдэй гүүртэдэ хүдэлдэг һаалишад түйлаһан амжалтаяа улам батадхажа байнхай.

Һаяхан дурсагдагша аймагай колхоз, совхозуудта бидэнэй ошожо, үбһэ тэжээлээ хэр гаргашалжа байһыень, мүн үбэлжэлгэеэ ямараар үнгэргэжэ байһыень шалган харахадамнай, мүнөөнһөө тулюурхан байдалда ороһон гүүртэ, отаранууд яһала дайралдаа. Тусхайлан хэлэбэл, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалиин фермэнүүдтэ эльгээгдэхэ гунжадай, гүрэндэ тушаагдаха шахамал малай Арбузовай гүүртэдэ бүхыдөө 382 үхэр харууһалагдана. Тэдэнэй 171-иинь шахагдажа байһан мал.

Энэ гүүртэдэ үбһэ, тэжээлээ гамтайгаар гаргашалха тушаа анхарал огто хандуулагдадаггүй байһаниинь элирээ. Үнэн дээрээ урид зохёогдоһон рационой ёһоор эндэхи үхэр бүхэндэ үдэртэ 3 килограмм үбһэн, 5 килограмм һолоомон эдюулэгдэхэ аад, хубаарилагдаһан тэжээлээ намартаа үлүү гаргашалһан дээрэһээнь оройдоол 1 килограмм 300 грамм үбһэ, 2 килограмм һолоомо, нэгэ килограмм талха тарянай зүйл үгэдэг байба. Шахамал малаа һайса таргалхаар хүсэд хооллуулдаггүй мүртөө эндэхи үхэршэд тэрээхэн адха тэжээлыень тусхай хобоо соо хэнгүй, үбдэг тулама аргал, шабааһан соонь хаяжа үгэнэ. Тиимэһээ малынь тэрэ үбһэ, һолоомыень хоол болгонгүй, гэшхэжэ һалгана.

Иимэ һаланаар тэжээлээ гаргашалжа байһан малшадһаа ушар шалтагыень мэдэхэеэ хэдэн асуудалаар хандахадамнай, үхэрнүүдые шэгнэхэеэ ерэһэн отделениие эрхилэгшэ Самбу Раднажапов оролсожо:

— Тэжээлэйнь рацион зохёогдонхой. Эдэ үхэршэд малайнгаа үбһэ. һолоомыень хобоо, хобтонууд соонь хэжэ эдюулдэг, — гэжэ хараһаар байтар мэдүүлбэ.

Тус колхоз байгша ондо урда жэлнүүдэйхиһээ үбһэ тэжээл тон багаар бэлэдхэжэ абаа гэхэ гү, али адууһа малынь үбһөөр — 48,6 процент, силосээр — 25,5 процент, таряа талханай зүйлөөр — 4,05 процент хангагданхай. Тиихэдэ ажахынь өөрын нэгэшье центнер һолоомогүй, аяар тэрэ холын Амарай областьһоо соянын һолоомо асаржа байнхай. Энэнь аргагүй үнэтэй гэхэ гү, али үнеэдэй аманда оротороо центнер һолоомонойнь сэн 3 түхэриһөө үлүү болоно. Теэд иимэ үнэтэй тэжээлынь колхозой гүүртэнүүдтэ аша үрэтэйгөөр хэрэглэгдэнэгүй, заримдаа тугалнуудай дэбдихэр болгогдон һалана.

Мүн Сэлэнгын совхозой олохон гүүртэнүүдтэ үнеэдынь рационойнгоо ёһоор эдеэлүүлэгдэнэгүй. Жэшээлбэл, республикын суута һаалишан, Социалис Ажалай Герой Н. Л. Тадвашкинагай ажалладаг Вершинскэ гүүртын үнеэдтэ мүнөө хүрэтэрөө үбһэн үгтэдэггүй байба. Ушар шалтагыень элирүүлхэдэмнай, намарһаа хойшо үгтэхэ үбһэниинь газаагаа асарагдаагүй байшоо. Тиигэжэ һүрэг үнеэдэйнь мүнөө рационой ёһоор хараалагдаһан тэжээл хүсэд эдидэггүй дээрэһээ һү һаалинь дээшэлнэгүй. Энэ гүүртын һаалишад, малшадтай хөөрэлдэхэдэ, үгтэхэ үбһэнэйнгээ хэзээшье асарагдахые мэдэнэгүй. Юуб гэхэдэ, ажахынь мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд малайнгаа тэжээл гүйсэд зөөжэ асарха хэрэгтэ анхаралаа огто хандуулнагүй бшуу.

Мүн эндэ үнеэдые уяха аргамжагүй дээрэһээ алар 25 үнеэн газаахи хорёо соо хүйтэндэ хонуулагдана. Энэ нэн түрүүлэн фермын ажалай муугаар эмхидхэгдэһэнһээ болоо гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Иимэрхүү дутагдал Хиимын совхозой, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гүүртэнүүдтэ али олон ушарна.

Бидэ эндэ аймагай хоёр ажахын гүүртэнүүдэй хэр үбэлжэжэ байһан тухай, тэжээлээ ямараар гаргашалжа байһан тухай зэргэсүүлэн хараба гээшэбди. Теэд үнэн дээрээ Сэлэнгын аймагай колхоз, совхозуудта малайнь үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэржэ, үбһэ тэжээлынь рационойнгоо ёһоор гаргашалагдана гэхын аргагүй. Олохон гүүртэнүүдтэ малынь зоотехническэ заабариин ёһоор эдеэлүүлэгдэнэгүй гэжэ тэмдэглэлтэй.

Байгша ондо тохёолдоһон ган гасуурһаа боложо, үбһэ тэжээл тон багаар абаа. Иимэ ушарта үбэлжэлгэеэ эмхитэй һайнаар үнгэргэхын, малайнгаа ашаг шэмыень дөөшолуулангүй ондо оруулхын тула нэн түрүүлэн бии байгаа тэжээлээ гамтайгаар гаргашалха, илангаяа һолоомо, үбһэеэ заабол хэршэжэ, элдэб бодосуудтай һайса холёод, малдаа эдюулхэ хэрэгтэй. Хэрбээ бүхы тэжээлээ иигэжэ бэлдэдэг һаань, яһала аша үрэтэй байха бшуу.

Саашадаа аймагай ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд үбһэ тэжээлээр дутамаг гээшэбди гэһэн шалтаг урдаа барьяад байнгүй, фермэ, отара бүхэндэ үбһэ, һолоомоной, таряа талханай хэр зэргэ гаргашалагдажа байһые наринаар хинан шалгажа, ушарһан дутагдалнуудыень дары усадхаха зэргэтэй. Тэрэгүй һаа, үбэлэй эхиндэ «бүдэржэ» байһан мал хабар болотор бүри зүдэршэхэ ха юм.

Н. ГВОЗЬДАРЬКОВ,
аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.
К. БАБУШКИН,
республикын арадай хиналтын комитедэй инспектор.
А. РЫЖКОВ,
Вл. ЖИГЖИТОВ,
«Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдэй тусхай корреспондентнүүд.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ ФРАНЦИ ОШОХОЁО МОРДОБО

Һанамжануудаа хэлсэхын тула КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Францийн Республикын Президент В. Жискар д'Эстэнэй уряалаар Париж ошохоёо декабриин 4-дэ Москваһаа мордобо.

Нүхэд А. А. Гречко, В. В. Гришин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд Б. П. Бугаев, В. В. Кузнецов, Г. С. Павлов, Г. Э. Цуканов, Н. А. Щелоков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат С. К. Цвигун, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүд К. М. Боголюбов, Г. К. Цинев, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагшын орлогшо В. С. Шапошников Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэ нүхэр Л. И. Брежневые үдэшөө.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагша П. А. Абрасимов, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагшад А. М. Александров, А. И. Блатов, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагшын орлогшо В. В. Загладин, ТАСС-ай генеральна директор Л. М. Замятин гэгшэд нүхэр Л. И. Брежневтэй хамта Париж ошохоёо мордоһон байна.

Францида Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Ф. Юссон, СССР-тэ байдаг Францийн посольствын дипломатическа хүдэлмэрилэгшэд аэродром дээрэ үдэшэгшэдэй дунда байлсаа.

(ТАСС).

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ ФРАНЦИДА ЕРЭБЭ

ПАРИЖ. (ТАСС-ай тусхай корр.). Һанамжануудаа хэлсэхын тула КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Францийн Республикын Президент В. Жискар д'Эстэнэй уряалаар декабриин 4-дэ Парижда ерэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагша П. А. Абрасимов, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагшад А. М. Александров, А. И. Блатов, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагшын орлогшо В. В. Загладин, ТАСС-ай генеральна директор Л. М. Замятин гэгшэд Л. И. Брежневтэй хамта эндэ ерэһэн байна.

Францийн Республикын Президент В. Жискар д'Эстэн, Францийн Премьер-Министр Ж. Ширак, гадаадын хэрэгүүдэй министр Ж. Сованьярг, оборонын министр Ж. Суфле, промышленностиин ба эрдэм шэнжэлэлгын министр М. д'Орнано, Францида СССР-тэ байдаг элшэн сайд Ж. Вимон Орлидахи аэропорт дээрэ самолёдой гэшхүүрэй дэргэдэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневые угтаба.

СССР-һээ Францида байдаг элшэн сайд С. В. Червоненко, Францида байдаг СССР-эй посольствын дипломатическа хүдэлмэрилэгшэд аэродром дээрэ нүхэр Л. И. Брежневые угтаба.

Л. И. Брежневтэ улаан үнгэтэй бамба сэсэгэй баглаа барюулагдаа.

Угтамжын баяр ёһололой дүүрэмсээр КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, Францийн Республикын Президент В. Жискар д'Эстэн Хүндэлэлэй салон соо түрүүшынгээ хөөрэлдөө хэбэ.

Нүхэр Л. И. Брежнев журналистнуудтай хөөрэлдэхэдөө, иигэжэ мэдүүлээ: Бидэ урма баяртай ерэбэбди. Францийн Президент В. Жискар д'Эстэнтэй хэһэн хөөрэлдөөнүүднай бүтэмжэтэй һайнаар үнгэрхэ байха гэжэ этигэн найданабди.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Францийн гадаадын хэрэгүүдэй министр В. Сованьяргаар үдэшэгдэн, Париж шадархи Рамбуйе гэдэг хэрэм соохи байра тээшэ аэродром дээрэһээ ошобо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР В. И. ДОЛГИХЫЕ ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНООР ШАГНАХА ТУХАЙ

Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй үмэнэ ехэ габьяатай байһанайнь түлөө, түрэһөөр 50 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай секретарь нүхэр **Долгих** Владимир Ивановичые **Ленинэй** орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1974 оной декабриин 4.

А. Н. Косыгин Х. Зиндермантэй уулзаба

СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Хорст Зиндерман Делиһээ Берлин ошохо замдаа декабриин 4-дэ Москвада халта тогтобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Н. Н. Родионов ба бусад тусхай тушаалтад ГДР-эй, СССР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэ хүндэтэ айлшание угтаба. ГДР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Г. Отт угтагшадай дунда байлсаа.

А. Н. Косыгинай, Х. Зиндерманэй хоорондо болоһон хөөрэлдөөн хани барисаанай, үнэн зүрхэнэй оршон байдалда үнгэрбэ. СССР-эй ба ГДР-эй хоорондохи харилсаае саашадань хүгжөөхэ асуудалнууд, мүн уласхоорондын байдалай зарим гол шухала асуудалнууд хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Энэ үдэртөө Х. Зиндерман, тэрээнтэй хамта ябаһан хүнүүд Берлин ошохоёо мордобо.

(ТАСС).

„СОЮЗ-16" НИИДЭЖЭ ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

Ниидэлгэ залан жолоодохо центр, декабриин 4. (ТАСС). «Союз-16» гэжэ замбуулинай онгосын экипаж ээлжээтэ ажалайнгаа үдэрэй үедэ шэнжэлгэ, туршалгануудые хэжэ үргэлжэлээ. Тусхайлан хэлэбэл, медико-биологическа шэнжэлгэнүүдэй программын ёһоор, элшэнүүдэй бөөгнэрэн бүрилдэдэг зононуудай хайлан гээд бии болодогые адаглаһан байна.

Космонавтнууд декабриин 3-да дэлхэйе 17, 18-дахяа тойрон ниидэхэ үедөө замайнгаа зүг шэглэлые залан хубилгаа. Тэрээнһээ улам жалан, онгосонь дэлхэйе 88,9 минутын турша соо тойрохо, 51,8 градус һөөлжүүгээр 225 шахуу километр үндэртэ ниидэхэ түхэреэн замда оробо. Энэнь «Аполлон» гэдэг американ онгосотой хамта ниидэхэ үедөө замбуулинай «Союз» онгосын гараха ёһотой замда адлирхуу.

Экипажай дамжуулһан мэдээсэлнүүдэй, телеметрическэ мэдээнүүдэй ёһоор, космонавтнуудай бэеын элүүр һайн ябана.

СССР-эй ФИНАНСЫН МИНИСТЕРСТВЭДЭ, СССР-эй ГҮРЭНЭЙ БАНКДА

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй даалгабариин үндэһөөр, СССР-эй Финансын министерство ба СССР-эй Госбанк 1957 он хүрэтэр захилаар тараагдаһан гүрэнэй урьһаламжын облигацинуудай мүнгые ээздтэнь бусаалга тодорхойлхо тиражнуудые үнгэргэлгын, серинүүдэйнь тудаһан облигацинуудай мүнгые түлэхэ гурим тогтообо. Тудаһан облигацинуудай мүнгые бусаалга 1948 оной гүрэнэй хоёр процентто облигацинуудһаа эхилхэ. Конверсиин болоһонтой дашарамдуулан, 1936 онһоо 1946 он хүрэтэр (энээниие оруулалсан) гаргагдаһан урьһаламжануудай облигацинууд 1948 оной облигацинуудаар һэлгэгдэһэн байгаа.

1948 оной гүрэнэй хоёр процентто облигацинуудай мүнгые ээздтэнь бусаалга тодорхойлхо түрүүшын тираж Москвада 1974 оной декабриин 6-һаа 9 хүрэтэр үнгэргэгдэхэ. Тиимэ тиражай тусхай таблица түбэй газетэнүүдтэ 1974 оной декабриин 22-то тунхаглагдаха. Түлбэриинь мүнгэнэй бусаагдаха болоһон облигацинуудай түлөөһэн 1974 оной декабриин 23-һаа түлэгдэжэ эхилхэ.

Энэнэй урда тээхидэл адляар облигацинуудай сери бүхэн тус бүридөө мүнгыень бусааха тиражда орохо бэшэ, харин тус бүриин 25-аад сереэр бүлэг бүлэгүүдээрээ тудаха. Энэнь ямар ушартайб гэхэдэ, мүнгэнэйнь бусаагдаха тиражда 000001-һээ № 000025 хүрэтэрхи гү, али № 000126-һаа № 000150 хүрэтэхи серинүүдэй облигацинуудай түлбэриин мүнгэнэй ээздтэнь бусаагдаха болоо һаа, урьһаламжын разряд бүхэндэ байдаг, дурсагдаһан серинүүдэй бүхы 50 номероор түлэгдэхэ.

Гүрэнэй урьһаламжын облигацинуудай 1961 оной январиин 1-һээ 10-най 1 гэһэн хэмжээтэйгээр үнынь хубилагдаһые хараада абажа, тэдээн дээрэ байһан үнын ёһоор түлэгдэхэ.

Ээздтэнь бусаагдаха болоһон облигацинуудай түлөөһэн, тэдэнэй үнын хэмжээнһээ дуулдыдангүй, нөөсэлгын бүхы кассануудаар түлэгдэхэ.

Нөөсэлгын кассануудта хадагалагдажа байһан облигацинууд ээздэйнь абаһанай һүүлээр мүнгэниинь түлэгдэхэ. 1957 оной апрелиин 1-һээ 1975 оной январиин 1 хүрэтэрхи үе соо облигацинуудай хадагаламжада байһанай түлөө түлбэри абтахагүй. Юундэб гэхэдэ, энэ үе соо урьһаламжануудай тираж үнгэргэгдөөгүй бшуу.

Гүрэнэй урьһаламжын түлбэриинь бусаагдаха болоһон облигацинуудай мүнгэн 1994 оной январиин 1 хүрэтэр нөөсэлгын кассануудаар түлэгдэжэ байха.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө

МҮРЫСӨӨН үргэнөөр дэлгэрэг лэ

Мүнөө үедэ манай заводой коллектив юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы, удха шанартай дүрбэдэхи жэлэй даабаринуудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна. Тиигэбэшье гаргагдажа байһан продукциингаа хэмжээгээр табан жэлэй түсэбэй ёһоор хараалагдаһанда хүрэхэгүй байнабди. Энэ манһаа дулдыдангүй. Юуб гэхэдэ, 1973 оной һүүл багта ВЛ-60 түхэлэй электровозууд шэнэлэн һайжаруулагдаа юм. Тиихэдээ нимэ хүдэлмэри хэхэдэ, хуушан зангааран үлэһэн электровоз заһаһанһаа һэругүй үнэтэй байгаа. Харин мүнөө үедэ тус электровозуудые шэнэлэн һайжаруулха ажал дуунаха, нимэ хэмжээнэй хүдэлмэридэ захилга үлөөбди. Тиимэһээ гаргагдаһан продукциин хуушан зангаараа үлэһэн түсэб дүүргэхэ гэшэ бэрхэтэй болоо аа даа.

Тиигээд һабашье эдэ бэрхэшээлнүүдые дабажа, гэгээдэ һэн гарахые ёһолшье оролдоно тээшэбди. Энээндэмнай тон ехэ туһа хүргэхэ хэмжээ ябуулга хадаа һайн эмхидхэлтэй, үргэн дэлисэтэй мүрысөөн болоно.

Цехүүд, таһагууд хоорондоо мүрысэхэдээ, нэн түрүүн гаргаха продукциингаа хэмжээе ехэ болгохын түлөө тэмсэнэ, абаһан угтамжынгаа түсэбүүдые дүүргэхые эрмэлзэнэ.

1974 ондо дэлгэрһэн социалис мүрысөө үүсхэлдэ, локомотив хабсаралгын, шэрэм шудхалгын цехүүдэй коллективүүд шанда соогоо уридан, угтамжын түсэбүүдые абаһан байха юм. Энэ түсэбүүд хиндэ абтагдаа. Мэргэжэлтэд, хүдэлмэришэд бүхы арга боломжоо наринаар тооложо һаралжа, хаража үзөөд, тоонуудыень нэрлэһэн байна.

1974 ондо локомотив хабсаралгын цехэй коллектив түсэбһөө гадуур 90 мянган түхэригэй продукци гаргахаар зорижоо юм. Онсолон хэлэхэдэ, хоёр локомотив түсэбһөө гадуур барилха, 10 мянган түхэригэй запчастьнуудые гаргаха гэжэ хабсаргагдаа шиидэ юм.

Энээнһээ гадна, уралан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар 32 мянган түхэригэй мүнгэ зөөри алмаха арга боломжо олгохо, НОТ-ой талаар хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ, ажалай бүтээсэ түсэбһөө гадуур үшөө 0,5 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ мүн лэ хараалһан байна.

Харин шэрэм шудхагшад 150 тонно шэрэм түсэбһөө гадуур шудхаха, гаргагдаһан продукциингаа 97 процентыень голодоногуйгөөр тушааха, энээнһээ боложо үшөөдэг гарза хохидолой хэмжээе 1973 онойхитой жэшэхэ болоо һаа, 5 процентээр бага болгохо тэрэ шиидэ юм.

Тус цехүүдэй үүсхэлые бусадшье коллективүүд халуунаар дэмжэжэ, угтамжынгаа түсэбүүдые баталан абаа. Энээнһээ үндэһэлэн заводой угтамжын түсэб табигдаа бэлэй. Тиихэдэ түсэбһөө гадуур 470 мянган түхэригэй продукци гаргаха зорилго урда табиа һэмди. Энэ түсэбнай манай министерствэдэ дэмжэгдэжэ, материально-техническэ талаһаа хангагдаха болоһон юм.

«Социалис мүрысөөнэй эмхидхэл саашадаһаа һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай 1971 ондо абаһан тогтоолой гараһаар хойшо энэ талаар горитой һайн хубилалтанууд болоо. Нэн түрүүн хэлэхэдэ, ажалшадай эдэбхи үүсхэл улам дээшэлжэ, аша ехэтэй үүсхэлнүүд, хүдэлмэриин шэнэ аргануудые олоор мүндэлээ. Мүн социалис мүрысөөнэй эмхидхэл һайжаруулхада туһалха онол аргануудбүри хүгжэһэн байха.

С. И. Маковей, В. П. Цельгофер, И. Т. Красиков гэгшэдэй даадаг бригаданууд гараһан үүсхэлнүүдэй заводдотор үргэнөөр дэмжэгдэжэ һэн. Бүгэдэ СССР-эй Верховно Советэй депутат Е. М. Мацкоовой бригадын гэшүүд «Гансал һайн шанартай продукци гаргадаг бригада» гэһэн нэрэ зэргэ олгохо асуудал табиһан юм. Энэ үүсхэлые бусадшье коллективүүд урьһалан абаа.

Энэ үүсхэл 1974 оной эхиндэ заводой парткомой заседанида хэлсэгдэжэ, мүнөө үедэ 18 бригада, 109 участок дэмжээд байна. Тиихэдэ 1 мянга гаран хүн һайн шанарай түлөө тэмсэжэ байһан болоно гэшэ.

Байгша оной октябрь һарада КПСС-эй Железнодорожно райкомой бюрогой заседани дээрэ нүхэр Мацкоовой бригадын үүсхэл зүбшөөн хэлсэгдэжэ, районой бусад промышленнэ предприятинуудта тараагдахаар хараалагдаа. Аша ехэтэй энэ үүсхэлнүүд саг дары олониитэдэ мэдээжэ болгодожо, ганса завод, район соо бэшэ, харин бүхы республика соо дэлгэрүүлэгдэхэдээ ёһотой гэжэ һанагдана.

Табан жэлэй, тодорхойлхы жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада үйлэдбэриин нөөсэ арга боломжонуудые элирүүлжэ, ажалай бүтээсэ улам дээшэлүүлхэ гэһэн уялгатай. Тиимэһээ цех, таһагуудай партийна организацинууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд энэ талаар ойлгуулгын, эмхидхэлэй горитой хүдэлмэри ябуулна. Тиигэжэ зуураа, алмалта, арьбалалта тухай мартанагүй.

Байгша оной гурбан квартал соо заводой хүдэлмэришэд мэргэжэлтэд 1100 уралан нарижуулгын дурадхал оруулаа. 732-иинь үйлэдбэридэ хэрэглэгдэжэ, 782 мянган түхэригэй мүнгэ зөөри алмаха арга олгоо. Юһэ һарын дүнгөөр электро-вагонно инструментальна цехүүдэй коллективүүд энэ талаар эрхимлэһэндэ тоолодгобо.

Социалис мүрысөөнэй эмхидхэл һайжаруулхын түлөө ябуулагдажа байгаа бүхы хүдэлмэри «Табан жэлэй түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө!» гэһэн уряа доро бэелүүлэгдэнэ.

Мүнөө манай дүрбэн жэлэйгээ социалис уялгануудые 1200 гаран хүн дүүргээд байна. 240 хүдэлмэришэд арбадахи табан жэлэй тоосоогоор ажаллана.

Дизельнэ цехэй С. И. Маковейн даадаг бригадын коллектив халаанайнгаа даабарине 7 час соо дүүргэжэ гэһэн үүсхэл гаргаа һэн. Мүнөө тус бригада 1978 оной январиин тоосоондо оронхой.

Энэ оной ноябрь һарада вагон хабсаралгын, модо болбосоруулгын цехүүдэй коллективүүд Агуу Илалтын 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан ажалай вахтада жагсаһан тухайгаа мэдүүлээ һэн. Энэ үүсхэлыень заводой партком халуунаар дэмжэжэ, бусад цех, таһагууд коллективүүдые дэмжэхыень уриалба.

Энэ һайндэртэ хүндэлэлдэ зорюулагдаһан социалис мүрысөөнэй гурим дирекци, партком, завком батлан абаа. Мүрысөөнэй дүнгүүд шата шатаар гаргагдаха. Тиихэдэ энэнь баатар хотонуудай хүндэлэлдэ зорюулагдаха юм. Эсэслэй дүн 1975 оной майн юһэндэ согсологдохоор хараалагдана.

Локомотив-вагон заһабарилгын заводой партийна комитет байгша оной ноябрь һарын эхиндэ 1974 ондо абтаһан социалис уялгануудай заводой хэр дүүргэжэ байһан тухай асуудал зүбшөн хэлсээ. Энэ тодорхойлхы жэлэй гурбан кварталай дүнгүүд сэгсологдоһон байна. Эдэ бүгэдэ харадаа байхадаа Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой коллектив угтамжынгаа түсэбүүдые, юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы дүрбэдэхи жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэжэ бэеэ гэжэ найдамаар.

Ц. АЮШЕЕВ,
заводой парткомой секретариин орлогшо.

БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ, ОБЛПРОФСОВЕДТЭ

1974 оной гурбадахи кварталай туршада Буряадай АССР-эй город болон аймагуудай дунда ажалшадай ажаһуудаг һуурин тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо, ариг сэбэр байлгаха хүдэлмэри һайжаруулха талаар дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн тухай.

Город болон аймагуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомууд, предприяти болон организацинууд ажалшадай ажаһуудаг һуурин тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо, ариг сэбэр сахиха талаар нилээд хүдэлмэри ябуулаа гэжэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет болон облпрофсовет тэмдэглэбэ.

Хүнэй һуудаг гэр байрын, харгы замай болон бэшэншье барилгануудай техническэ байдал һайжаруулха, һуурин тосхонуудые ариг сэбэр байлгаха, модо, ургамалнуудые тариха, агаарыень сэбэр байлгаха хүдэлмэри ходо хэгдэжэ байна.

Прибайкалиин аймагай Соведэй гүйсэдком ажалшадай һуудаг гэр байрын капитальна заһабарилгада 235,5 мянган түхэригэй хүдэлмэри гурбадахи кварталда хэжэ, түсэбөө 184 процент дүүргэбэ. Һуурин тосхонуудые болбосон түхэлтэй, ариг сэбэр байлгаха талаар абаһан социалис уялгануудынь амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ. Ажалшадай ажаһуудаг һууринуудые болбосон түхэлтэй болгохо талаар социалис уялганууд Хориин, Загарайн аймагуудта муу бэшээр дүүрэжэ байна.

Гэхэтэй хамта, «Буряадай АССР-эй город болон аймагуудай дунда ажалшадай ажаһуудаг һуурин тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо, ариг сэбэр сахиха хүдэлмэри һайжаруулха талаар социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай» Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон облпрофсоведэй 1973 оной мартын 23-най тогтоол үшөөл һулаар дүүргэгдэнэ гэжэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет болон облпрофсовет тэмдэглэбэ.

Зарим аймагуудай Соведүүдэй гүйсэдкомууд, тэрэ тоодо Сэлэнгын (түрүүлэгшэнь нүхэр Цоктоев), Хурамхаанай (түрүүлэгшэнь нүхэр Дампилон), Зэдын (түрүүлэгшэнь нүхэр Цыбикжапов) һуурин тосхонуудаа болбосон түхэлтэй болгохо талаар социалис уялгануудай ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай мэдээшье үгөөгүй байха юм. Энэ жэшээ город болон аймагуудай олонхи гүйсэдкомуудай ажалшадай ажаһуудаг газарнуудые болбосон түхэлтэй болгохо, ариг сэбэр сахиха талаар социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандаһыень харуулна гээшэ.

1974 оной гурбадахи кварталай туршада республикын город болон аймагуудай дунда ажалшадай ажаһуудаг пунктнуудые болбосон түхэлтэй болгохо, ариг сэбэр байлгаха хүдэлмэри һайжаруулха талаар дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн хаража үзөөд, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет болон облпрофсовет иигэжэ тогтообо:

1974 оной гурбадахи кварталай туршада республикын город болон аймагуудай дунда ажалшадай ажаһуудаг пунктнуудые болбосон түхэлтэй болгохо, ариг сэбэр байлгаха хүдэлмэри һайжаруулха талаар дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Прибайкалиин аймаг (аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ П. В. Бахаев) илажа гараба гэжэ тоолохо. РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй 1973 оной январиин 13-най тогтоолой ёһоор, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг 3 мянган түхэригэй мүнгэн шантайгаар Прибайкалиин аймагта барюулха.

Мүнгэн шан нимэ гурим тайгаар гаргашалха гэбэл:

Болбосон түхэлтэй бол гохо хэрэгтэ эдэбхитэй гээр хабаадаһан пред прияти, организацинууда хүдэлмэришэд, алба хаа шадта — шантай 70 про центһээ бага бэшые:

Шангай 30 процент му гөөр гүйсэдкомой, комму нальна комбинадай пред приятинуудай хүдэлмэрилэ шэдые, ниитын организаци нуудай эдэбхитэдые. гэ байрын болон гудамжануу дай комитедэй гэшүүды шагнаха. Совет органуудай ниитын организацинууда хүдэлмэрилэгшэдэй шан с лингайнь 50 процентһээ да шэ гараха ёһогүй.

Аймагай түб тосхон боло ажалшадай ажаһуудаг то хонуудые болбосон түхэлтэ болгохо талаар Хориин, З гарайн аймагуудай Соведү дэй гүйсэдкомууд һайна хүдэлөө гэжэ тэмдэглэхэ.

Улаан-Үдэ городой ра нуудай, городуудай боло аймагуудай ажалшадай де путадуудай Соведүүдэй гү сэдкомуудые иигэжэ уялга ха:

ажалшадай ажаһууд пунктнуудые болбосон т хэлтэй болгохо хүдэлмэ һайжаруулха талаар соци лис мүрысөөнэй ябас өөһэдынгөө заседани дээ хараха;

һарын дүүрэхэлээр ар хоноод, хэгдэһэн хүдэлм рин дүн Буряадай АСС эй Гэр байрын-коммуналь ажахын министерствэ дуулгажа байха.

АТЕИСТНҮҮДЭЙ СЕМИНАР БОЛОБО

КПСС-эй Буряадай обкомой лекторнүүдэй бүлэг болон Буряадай АССР-эй «Знание» бүлгэмэй үүсхэлээр республикымнай лекторнүүд—атеистнүүдэй хоёр үдэрэй семинар Улаан-Үдэдэ болобо. Тус семинар дээрэ научна атеизмын шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Партиин райкомой хүдэлмэрилэгшэд, шажан мүргэл тухай хуули сахиха ба социалис ёһо заншал нэбтэрүүлхэ талаар гүйсэдкомуудай дэргэдэхи Соведүүдэй түрүүлэгшэнэр, «Знание» бүлгэмэй лекторнүүд, зарим ажахынуудай парткомуудай секретарьнууд тус семинарта хабаадалсаба. Тэдэнэр лекцинүүдые шагнахаһаа гадна, өөһэдынгөө ябуулдаг ажал хүдэлмэриин дүй дүршэлөөр хубаалдаба.

КПСС-эй обкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагшын орлогшо **П. Т. Манзаров** «КПСС-эй XXIV съезд атеистическэ хүмүүжүүлгын зорилгонууд тухай» гэһэн элидхэл хэбэ.

СССР-эй АН-ай Сибириин отделениин Буряадай филиалай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ, түүхын эрдэмэй кандидат **Т. М. Михайлов** «Социальна дэбжэлтэ ба шажан мүргэл» гэһэн темээр элидхэл хэжэ, мүнөө үедэ шажан мүргэлэй номнолшод ямар аргаар хүн зониие мэхэлхээ оролдоноб гэһэн асуудалые тодорхойгоор тайлбарилжа үгэбэ.

Ниитын эрдэмэй академиин аспирант **Д. Д. Очирэв** «Ламаизм тушаа социологическа шэнжэлгэнүүдэй зарим тэды дүнгүүд» гэһэн асуудалаар элидхэл хэбэ.

Тиихэдэ Зүүн Сибириин соёлой институдай багша, түүхын эрдэмэй кандидат **В. П. Мотицкий** «Мүнөө үе сагта шажан мүргэлдэ шүтэгшэд ба Буряадай республикадахи атеистическэ хүмүүжүүлгын онсо зүйлнүүд», багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлгын институдай химиин кабинедые даагша **Л. А. Александрович** «Һургуулида ба гэр бүлэдөө үхибүүдые шажан мүргэлдэ эсэргүүгээр хүмүүжүүлхэ тухай», Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шажан мүргэлэй хэрэгүүдэй талаар түлөөлэгшэ **Д. Б. Очиржапов** «Совет хуули шажан мүргэл тухай» гэһэн элидхэлнүүдые хэбэ. Тэрэшэлэн Хориин аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо **М-Ж. Ц. Гармаев** шажан мүргэл тухай хуулиие сахилга, социалис шэнэ ёһо заншал нэбтэрүүлхэ тушаа гүйсэдкомдо туһалдаг комиссиин хүдэлмэри тухай семинарта хабаадагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

Семинарта хабаадагшад атеистическэ хүдэлмэриин дүй дүршэлөө андалдаһан байна. КПСС-эй Хяагтын райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша **И. А. Полынцев**, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ЗАГС-ын хэрэгэй талаар инспектор **З. Ф. Тамшалова**, Мухар-Шэбэрэй аймагай Никольск тосхоной клубые даагша **И. С. Бодров** гэгшэд ажалшадай дунда атеистическэ хүдэлмэри лажа ябуулдаг тухайгаа хөөрэһэн байна.

Никольск тосхоной хүдөөгэй клуб хүн зоной дунда атеистическэ хүмүүжүүлгэ ябуулха, социалис шэнэ ёһо заншал бии болгохын тула нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулдаг байна. Семинарта хабаадагшад энэ клубай хүдэлмэриин дүй дүршэлые халан абаха, тараан дэлгэрүүлхэ гэжэ хэлсэбэд.

Профессор **Элиасов** түгэсхэлэй үгэ хэлээ.

Семинарта хабаадагшадта документальна кинофильмнүүд харуулагдаа.

С. ОЧИРОВ.

АЖАЛШАДАЙ БАЯСХАЛАНДА ХҮРТЭХӨӨР

Һүүлэй жэлнүүдтэ Загарайн аймагай түб тосхоной түхэл шарай ехээр хубилаа. Гудамжануудтань байрын шэнэ гэрнүүд болон бусад байшангууд олоор бодхоогдоно. Эдэ барилгануудые эндэхи заһабарилга-барилгын участогай (РСУ) хүдэлмэришэд хэнэ. Коллектив соогоо түрүүлжэ ябадаг Г. И. Кузнецовой бригада аймагайнгаа түбые мүнөө сагай эрилтэдэ тааруу, болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ хубитаяа яһала оруулна.

— Шэнэ столово, гастроном, 2 квартиратай байрын хэдэн гэр манай бригада комплексно аргаар бариһан юм. Ажалнай харюусалгатай. Шэнэ гэртэ зөөжэ орогшодой ямаршье гомдол хэхэгүйгөөр ажаллаха ёһотойди, — гээд Георгий Иванович Кузнецов хөөрэнэ.

Найман хүнһөө бүридэдэг бригадын ажалай дүн хүн бүхэнэйнь оролдолгоһоо дулдыдана. Тиимэһээ Георгий Иванович өөрынгөө барилгашадай хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна. Хүн бүхэнэй үглөөдэр хэхэ ажалые урид тодорхойлдог, ойлгуулжа үгэдэг юм. Бригадынь хүдэлмэришэдэй дунда дүй дүршэлөөр баян үнинэй дархашуул, залуушуулшье бии. Н. П. Бурлаков 16 жэлдэ барилгашанаар хүдэлнэ. Тиихэдэ сэрэгэй албанлаа һаяхан табигдаһан А. Кузнецов аха нүхэдэйнгөө дү шэлые халан абажа, муу б шээр хүдэлжэ байна.

— Бригадир Геор Кузнецов шадамар хүн. Т рэнэй бригада найдамта Мүнөө тус бригада 24 ква тиратай байрын гэр бари байна. Энэ гэр үни х ашаглалгада үгтэхэ аад, рилга-хабсаралгын 136-да поездын гэмээр котельн хабсаралга унжагайржа б на. Энэл шалтагаанһаа ложо, хэдэн барилга саг с гоо ашаглалгада тушаа ха аргагүй болоо, — РСУ-гай парткомой сек тарь З. И. Заиграева ту һан амжалтануудаа тоо хынгоо хажуугаар ду дундаяа нюунгүй хөөрэнэ.

Заһабарилга-барилгын участогай хүдэлмэришэ бодхооһон хамтын байр хоёр дабхар байшан үдэрнүүдтэ ашаглалгада тэхэнь. Олон жэлдэ шту тур-маляраар хүдэлдэг рия Антоновна Оцими бригада даабаряа ходо үлүүлжэ, социалис мү сөөндэ шалгаржа ябана.

Загарайн заһабарилга рилгын участок республи барилгын организацинуу түрүү коллективүүдэй на гэжэ тоологдоно. Ба оной гурбадахи кварта дүнгүүдээр энэ коллек Нютагай промышленности министерствын — ба ком нальна ажахын предпри нуудай хүдэлмэришэ профсоюзай обкомой д жуулгын Улаан тугта хүр һэн.

Жэлэй дүүрэтэр тоо хон үдэр үлэбэ. Нүхэр К нецовой даадаг бригада һан уялгаяа холо үлүү түлөө, барижа байһан г эрхим шанартайгаар ту жа, ажалшадай баяр б халанда хүртэхын түлөө маг хүсэ шадалаа элсүү байна.

Б. ГАДЬЯНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Түрүү штукатур-маляр А. Г. Сутурина, М. А. мик, А. В. Леонова. 2. гадир Г. И. Кузнецов. Барилгашад ажалдаа.

Авторай фо

ҮГЛӨӨНЭЙ ҺААМАЙ ҺҮҮЛЭЭР

Үглөөнэй һаамай һүүлээр Е. Ж. Цыдыповагайда орожо хөөрэлдэһэн байнабди. Үглөөнэй 5 часта һаалишад ажалаа эхилээ һэн. Үнеэдээ һаажа, эдеэлүүлһэнэй һүүлээр тэдэнэр гэр гэртээ тараба.

Цыдыповтэн үхибүүдээр олон гэжэ мэдэһэн байгааб. Үхибүүдынь, эхэнь, өөрөө Елизавета Жамсарановна гэртээ байба. Энэ бүлэ тухайда «Буряад үнэн» газетэдэ гараһан фотоочеркын ханадань хадаатай байхые обёорном. Бэшэшье фото-зурагууд байлсана. Хяагтын аймагай элитэ хонишон — Е. Ж. Цыдыповагай эгэшэ Тодорхоевагай фото-зурагууд бии.

Елизавета Жамсарановна Цыдыпова аймаг соогоо суутай болоһон, нэрэтэй солотой һаалишан юм. Партиин райкомой гэшүүн. Хүдэлдэг 4-дэхи Хаянанай фермэнэйшье аймаг дотороо һайн хүдэлдэгүүдэй нэгэн гэжэ тоотой.

Урда үдэшэнь «Дружба» колхозой партийна комитедэй секретарь Я. Д. Ковечных эндэ ерэжэ, октябрь һарын дүнгөөр колхоз соогоо түрүү һуури эзэлһэн тус фермэдэ колхозой правлениин, партийна комитедэй дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шантайгаар барюулһан байба. Социалис мүрысөөндэ илагшадта зорюулжа, колхозой түб—Хэрээтэ һууриндаа алдар солын туг үргэгдэнхэй. Үбэлэй һарануудта һү ехээр һаахын түлөө мүрысөө эмхидхэхэ үүсхэл гаргаһан Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишад, малшадай жэшээгээр эндэхи һаалишад, малшад тэрэ үдэшэ уялга абаһан байна. Хүнэй хойно ехээр гаража үзөөгүй, мүхөөгөө абтахаар бэшэ янзатайгаар эндэхи һаалишад хөөрэлдэжэ байнхай һэн. Теэд байра байдалынь муушаг, үнеэдэйнь байра хуушан, үнеэдээ гараараа һаадаг, мүн бэшэшье ажалынь бар хүсөөр хэгдэдэг байна. Энээнэйнь шалтагаан гэхэдэ, эндэхи фермые Баруун-Наринай (Елань һууринай) фермэтэй нэгэдхэжэ, томодхохо гэһэн аад, хүсэндөө эроодүй байгаа юм ха. Тус ферма, колхоз бүхы дээрээ гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб октябрь һарада дүүргэнхэй.

— Һайнаар хүдэлхэдөө, ехэ һү һаахын түлөө тэмсэхэдээ, маанадые алдар солын, ехэ салин абахын хойноһоо шуумайна гэжэ һанаха зариман олдожо болохо, — гэжэ Елизавета Цыдыпова хөөрэнэ. Нэгэ хүбүүниинь олон грамота, аймагай чемпионой хэдэн үнэмшэлгэ, коммунис ажалай ударнигай үнэмшэлгэ болон бусад документнүүдые шкафай һугалга сооһоо гаргажа табиба. «1-дэхи классай малшан» гэһэн нэрэ зэргэтэй.

— Нимэ эхэтэй байһан зомди гэжэ үхибүүдни эдээниие хаража ябаха бшуу. Манай хэжэ ябаһан ажал бүгэдэндэ, арад зондо хэрэгтэй юм. Одоной түлөө ябана гэжэ зондоо ойлгуулжа байгаа һаа, һайн бэлэй.

Елизавета Жамсарановна саашань хөөрэхэдөө, залуушуултай сэсэ буляалдажа байһан мэтэ бодомжонуудые хэлэһэн байна.

— Һаалишанай ажал улаан гараараа хэжэ туршаагүй аад, тэрэшни хүндэ байна гэлдэдэг ушар бии. Энэнь үһа үзөөгүй аад, гуталаа тайлаһантай адли болоно бшуу. Ороод лэ хүдэлхэ юм, хүнгэн ажал гэжэ байдаггүй, — гэжэ залуушуулда хэлэгшэб.

Иигэжэ хөөрэжэ байхадань, Хаяан нютагай зарим залуушуулай бүри шангашагшье миндаһан дээрэ дуугаралсадаг байжа болоо ха гэжэ бодожо һуугаа һэм. Юундэб гэхэдэ, сэхэрмэг абари заантай энэ һамган гайхажа, харюуталжа байхагүй хүн. Теэд иигэжэ залуу халаан тухай һанаагаа зобохонь гайхалтай бэшэ. Эндэхи фермэдэ халаанай нэгэшье һаалишан байнагүй, ороод орхимоор хүншье үгы. Юундэб гэхэдэ, анханда бүхэли колхоз байһан энэ һууринай айлнууд жэл бүри ондоо тээшээ зөөжэ ошоно. 2—3 жэлэй саада тээ наяад айл эндэ байһан аад, мүнөө 50-яад хүрэхэгүй болотороо үсөөрөө. Һаалиин үнеэдые эндэһээ ондоо тээшэнь абаашаашье һаань, ажахын һалбари —хонин ажал, һубай мал эндэ үлэхэ болоно. Мал ажалда хүдэлхэ хүнүүд хэзээшье хэрэгтэй байха юм. Тиимэһээ колхозой партийна, комсомолой организацинуудай хэхэ, шиидхэхэ хэрэгүүд ехэ.

— Чемпион болгоходоо, лентэ зүүлгэхэ, документ барюулхаһаа гадна, үшөө юун байлсадаг бэ?—гэжэ Е. Цыдыповаһаа асуубаб.

— Зуун түхэригэй бэлэг байлсахал даа, — гэжэ харюусаба. — 4 дахин чемпион болооб.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй һайндэртэ аймагай бүхы нютагуудһаа сугларһан олон зоной нэрьемэ альга ташалган доро чемпионой лентэ зүүгээ һэн. Эрхим ажалаараа олониитын дунда алдаршаа, бүхы ажабайдалаараа зон нүхэдэйнгээ дунда ехэ хүндэтэй болоо. Энэ нэрэеэ, хүндэ хайраяа юунһээшье үлүүсэ һанана гэжэ ажаглагдаа һэн.

Д. ЖУГДУРОВА.

Бэшүүр.

Совет орон: шэнэ һонин

МОНГОЛ ХАНИНАРТАА

ВОЛГОГРАД. (ТАСС-ай корр.). Монголой Арадай Республикаһаа Волгоградтахи силикатна комбинадай коллективтэ бэшэг ерэбэ. Ехэ туһа хүргэһэнэйнь түлөө Дарханай силикатна комбинадай хүдэлмэришэд волгоградайхидта баяр баясхалан хүргэнэ. Монгол ханинарнай комбинадта ходо ходо ерэжэ, хүдэлмэришэдэйнь дүй дүршэлтэй, социалис мүрысөө эмхидхэлгын ёһо гуримтай, ажалай эмхидхэлтэй танилсадаг юм. Волгоградайхидай дүй дүршэл нэбтэрүүлһэнэй ашаар, Монголой Арадай Республикын 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөгөөр Дарханай силикатчигууд ехэ амжалта түйлаа.

Монголой ажалшад Волгоградай промышленна бусад предприятинуудай коллективүүдтэй бата хани барисаатай юм. Монгол оронһоо абтаһан захилнуудаа тракгор бүтээгшэд Монголой Арадай Республикын 50 жэлэй ойн урда тээ, болзорһоонь урид дүүргэбэ. Байгша ондо дүн хамта 200 гаран машина эльгээгдэв.

ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЭД ҺУРАНА

КИШИНЕВ. (ТАСС-ай корр.). Эндэхи «Стяуа Рошие» гэжэ фирмын нэхэгшэ Вера Павловна Стогые «профтехучительница» гэжэ предприятидань шоглон нэрлэдэг. 20 гаран жэлэй туршада 100 гаран залуу хүдэлмэрилэгшэдые мэргэжэлдэ һургаһан, хүмүүжүүлһэн байна.

В. П. Стог, Социалис Ажалай Геройнууд — нэгэдхэмэл барилгын бригадануудай бригадирнууд Г. А. Селецкий, Г. П. Чабан, Молдавиин ниислэл хотын Ленинскэ районой предприятинуудай, барилгануудай үшөө 300 түрүү хүдэлмэришэд мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ эхилбэ. Залуушуулые һурган хүмүүжүүлэгшэдэй түрүүшын һургуули эндэ нээгдээ.

Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй социально-экономическа программа тухай, ажалай коллективүүдтэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эмхидхэхэ тухай лекцинүүд уншагдана.

Һургуули эмхидхэһэн партиин Ленинскэ райкомой бюро, районно Соведэй гүйсэдхэхэ комитет, комсомолой райком тусхай значок, хүндэтэ нэрэ зэргэ бии болгоһон байна. Залуу хүдэлмэришэдые мэргэжэлдээ һургаһан, һайн һайхан гурим заншалтайгаар тэдэнэрые хүмүүжүүлһэн хүнүүдтэ энэ үндэр нэрэ зэргэ олгогдодог.

ШЭНЭ БАРИЛГАНУУДАЙ ЗАХИЛААР

КРЕМЕНЧУГ. (ТАСС-ай корр. И. Щербань). Байгал-Амарай түмэр замай барилга дээрэ хүдэлхэ хүсэтэ 110 КРАЗ-ые эндэхи автомобильна заводой коллектив эльгээбэ. Гол шухала шэнэ барилгын захил болзорһоо урид дүүргэгдээ. Предприятиин комсомолшууд ехэ туһа хүргэһэн байна. Эдэнэр субботнигуудые эмхидхэжэ, 15 машина бүтээгээ. КамАЗ-ай захилые Кременчугай автомобиль бүтээгшэд мүн лэ болзорһоонь урид дүүргээ һэн. 50 машина Набережные Челны хотодо эльгээгдээ.

СТУДЕНТНЭР - БАРИЛГАШАДАЙ СЛЕТ

БАРНАУЛ. (ТАСС-ай корр.). Хизаарай «Алтай» гэдэг студентнэрэй барилгын отрядай гэшүүдэй слёт Барнаул хотодо болобо. Үнгэрһэн ажалай семестрын дүнгүүд эндэ согсологдоо. Студентнэрэй энэ нэгэдхэгдэмэл отрядта хизаарай, мүн Молдавиин, Узбекистанай, Чувашай, Новосибирскын дээдэ һургуулинуудай студентнэр ороһон байгаа. Зундаа эдэнэр 23,3 миллион түхэригэй ажал хээ.

Студентнэр олон барилганууд дээрэ ажаллаһан байна. Сибириин түмэр замай барилгада, «Алтайкоксохим» гэжэ үйлэдбэриин бааза тогтоолгодо, һургуулинуудай, клубуудай барилгада, 950 километр электро-дамжуулгын шэнэ лини таталгада хабаадажа, ехэ туһа хүргэһэн байха юм.

ВЛКСМ-эй Алтайн крайкомой бюрогой шиидхэбэреэр, олохон студентнэр-барилгашад Алтайн залуушуулай ажалай алдар солын дэбтэртэ бэшэгдээ.

СМОЛЕНСКДЭ ШЭНЭ ДЭЭДЭ ҺУРГУУЛИ НЭЭГДЭБЭ

СМОЛЕНСК. (ТАСС-ай корр. Х. Хайкин). Москвадахи К. Тимирязевай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын академиин филиал — шэнэ дээдэ һургуули эндэ нээгдэбэ. Бэлэдхэлэйнь таһагта хэшээлнүүд эхилээ.

Россин Федерациин Хара хүрьһэгүй зоноо хүдэлхэ агрономуудые, зоотехнигүүдые, эндэхи үйлэдбэри эмхидхэхэ мэргэжэлтэдые шэнэ дээдэ һургуули бэлдэхэ байна. Колхоз, совхозуудай тракгористнууд, малшад, бригадирнууд бэлэдхэлэй таһагта һурана.

ЛОМОНОСОВОЙ ТҮРЭҺЭН НЮТАГТА ҺАЙНДЭР БОЛОБО

АРХАНГЕЛЬСК. (ТАСС-ай корр. Ю. Никонов). Ломоносовско заншалта уншалгануудАрхангельск хотодо эхилээ. Хойто зүгтэ түрэһэн суута эрдэмтэ, Россин түрүүшын академик, оюун бэлигтэ эрдэмтэ-энциклопедист М. В. Ломоносовой түрэһэн үдэрэй урда тээхэнэ нимэ уншалганууд жэл бүри үнгэргэгдэдэг юм.

«В. М. Ломоносов, социалис обществын оюун бодолой соёл» гэһэн темээр уншалганууд үнгэргэгдэнэ. Эрдэмтэд, эрдэм ба соёлой ажал ябуулагшад Москваһаа, Ленинградһаа Архангельск ерээ.

РСФСР-эй культурын министр Ю. С. Мелентьев ломоносовско уншалгануудые нээбэ.

Тематическа суглаанууд, кинофестивальнууд клубуудта, соёлой байшангуудта, кинотеатрнуудта эмхидхэгдэнэ.

ХҮГЖЭМЭЙ ҺАЙНДЭР

ТЮМЕНЬ. (ТАСС-ай корр. П. Рябов) Фашис Германиие илаһаар 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан совет хүгжэмэй үдэрнүүд Тюменьдэ нээгдэбэ. Композиторнууд Л. Лядова, Я. Френкель, А. Аверкин, В. Беркаускас сибириинхидтэ айлшаар ерэжэ, зохёол бүтээлэйнгээ хүдэлмэри тухай хөөрэһэн, сугларгашадые шэнэ зохёолнуудтаяа танилсуулһан байна. Москвагай артистнууд, Түбэй телевидениин ба бүхэсоюзна радиогой дуушад концертдэ хабаадаба.

СИБИРИИН БУЛАД ҺУДАҺАНУУД

Хэдэн жэлэй саада тээ һэн. Ой тайга соогуур урдадаг Коршуниха голой эрьедэ Патрис Лумумбын нэрэмжэтэ Арадуудай хани барисаанай университедэй студентнүүдэй барилгын отрядтай уулзаа һэм. Студентнэр Эрхүүгэй областьдо оршодог Коршуновско ашагта малтамал шанаржуулдаг комбинат тээшэ ошохо түмэр харгы барижа байгаа һэн. Университедэй студентнүүд түмэр замай барилгые өөһэдынгөө мэргэжэл болгоо гээшэ һэн ха: һайн дуранай тэдэнэй отрядые Зүүн Саянда жараад онуудта суурхаһан Абакан — Тайшет гэжэ түмэр замай барилга дээрэ хараа һэм. Таанад яахадаа түмэр харгын барилгада нитэрээ дурлаабта гэжэ асуубаб.

— Бидэ ехэл шухала юумэ бариха, хүнүүдэй удаан саг соо һанажа ябаха, «һайнта даа» гэжэ хэлэмээр юумэ бариха хүсэлэнтэйбди, — гэжэ Кениһээ ерэһэн Эсау Оума Мваро хэлээ бэлэй. Би бага зэргэ аяншалһан хүм, тиихэдээ элдэб олон газарта ондо ондоогоор зэдэлдэг нэгэл хошоо үгэ дуулаһан байнаб. Худаг малтаал һаа, энэ хүн эрхимээр ажаһуугаа, — гээд губи газарай хүнүүд хэлсэдэг. Хэрбээ модо тарибал, энэ хүн эрхимээр ажаһуугаа, — гээд тала газарай хүнүүд хэлсэхэ. Харин Сибирьтэ юун гээд хэлсэдэг хаб? Эндэ ой модон ехэ элбэг, уһаншье баһа хүрэхысэ бии. Эндэ хүн хадаа харгы зам бариха ёһотой...

Сибириин дундаршагүй баялигые хүнэй аша туһада зорюулхын тулада үнэхөөрөөшье туйлай ута зам гаталха, нэлэнхы уужам газар дайдые мэдэлдээ абаха хэрэгтэй бшуу. Мянгаад километр — зарим оронуудай хилэһээ хилэ хүрэтэрхи газарые хэмжэхэдэ хүрэхэ зай ха юм. Харин Сибирьтэ томо городуудай хоорондохи зайе хэмжэхэдэ хүрэхэгүйл даа. Ерээдүйн промышленна бүлэг барилгын шэнэ городуудай үндэһэ һуури болохо баян ашагта малтамалнуудтай газарнуудые геологууд олонхой. Теэд тэндэһээ дүтын түмэр харгы хүрэтэр хэдэн мянгаад километр болодог юм.

Сибириин иимэ онсо эрхэ байдалда тэрэнэй баялигые түрүүшын үедэ амяарлан ашаглаха, эгээл үнэтэй, шухала ашагта малтамалтай газартань городуудые бариха, аргатай һаань — тиишэ гол мүрэнөөр тамаран ошохо, гол мүрэнэй үгы һаань — агаараар, самолёт, вертолёдуудаар ошохо хэрэг гарадаг. Тиигэжэл Сибириин алтаар элбэг зарим районуудые, Яхадай алмазые ашаглаһан, Баруун Сибирьтэхи нефтиин баялигуудые ашаглажа эхилһэн байха.

Зүгөөр Сибириин баялигуудые һайнаар, али бүхы талаһаань ашаглахын тулада яахадаашье найдамтай, мүнөө үеын харгы зам хэрэгтэй болоно. Тиихэдээ энэ харгы зам Сибириин шэрүүн байгаалиһаа дулдыдангүй бүхэли жэл соогоо хүдэлдэг байха ёһотой. Иигээд ерэхэлээрээ, һүүлшын жэлнүүдтэ Сибирь хадаа үргэн ехэ харгы зам, нэн түрүүн түмэр зам барилгын гол түб болоо бэлэй.

Үнгэрэгшэ жэлэй ноябрьда Зүүн Сибирьтэ Тайшет—Ленэ зам дээрэхи Хребтовая станциһаа Ангар дээрэ баригдажа байгаа Усть-Илимэй ГЭС хүрэтэр хоёр зуун километрэй түмэр зам ашаглалгада үгтөө һэн. Харин декабрь соо Тюмень — Сургут гэжэ 700 километр утатай зам дээрэ һүүлшын рельс табигдаһан юм.

Сибириин эрхэ байдалда түмэр харгы эгээл таатай һайн, эгээл ашагтай транспорт болоно (соргоор нефть ба газ дамжуулха тухай эндэ хэлэгдэнэгүй, тэрэ эндэшье эгээл ашаг үрэтэй юм). Жэшээлхэдэ, Тюмень — Сургут гэжэ түмэр харгыгаар нефтеэр баян районуудта промышленна түхеэрэлгэ абаашахада, тонно ашаан 5 түхэриг шахуу түлбэритэй болодог. Иимэл ашаае уһаар абаашабал — 7,5, автомобиляар абаашабал — 350 түхэригтэ болохо юм.

Юһэдэхи табан жэлэй түсэбөөр 5.600 километр утатай шэнэ түмэр харгы, хүдэлжэ байһан зам дээрэ үшөө нэмэжэ 7 мянган километр түмэр харгы татаха гэжэ хараалагдана. Тиихэдээ рельснүүдэй ехэнхи хубинь Сибириин газар дээрэ хэбтэхэ юм. Тюмень — Нижневартовск, Хребтовая — Усть-Илим гэжэ харгыһаа гадна, Амарай областьдо БАМ — Тында гэжэ 180 километрэй зам, Зүүн Сибирьтэ Решеты — Богучаны гэжэ зам баригдажа байна. Примориин хизаарта Екатериновкэһээ Врангелиин тохой хүрэтэр түмэр зам баригдажа эхилээ. Сахалин арал түмэр зам мүн лэ хүгжөөгдэнэ.

Оронойһмнай электрижүүлэгдэһэн замай утань мүнөө 36 мянга үлүүтэй километр болонхой. Ондоогоор хэлэбэл, энэ хадаа бүхы дэлхэйн электрижүүлэгдэһэн замай дүрбэнэйнь нэгэ хубиһаа ехэ болоно. СССР-тэ эгээл ута — 7.500 гаран километр — түмэр замай электромагистраль — Транссибирскэ түмэр зам бии.

Түмэр замые дам саашадань хүгжөөлгэ — Сибириин ба Алас-Дурна зүгэй байгаалиин баялигые ашаглаха түлхюур мүн.

Станислав ИЛЬИН,
АПН-эй шэнжэлэгшэ.

Геологиин, геофизикын ба минеральна түүхэй эдэй Сибириин эрдэм-шэнжэлэлгын институдай, мүн СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин таһагай геологиин ба геофизикын институдай хүдэлмэрилэгшэд 10 километр хүрэтэр Газарай дотоодын бүридэл шэнжэлхын тулада «Тайга» гэжэ радиотелевиденеэр жолоодогдодог бишыхан сейсмическэ аппаратура ухаалан зохёогоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: геологиин, геофизикын ба минеральна түүхэй эдэй Сибириин эрдэм, шэнжэлэлгын институдай хүдэлмэрилэгшэд Анатолий Якимов (зүүн гарһаа), Лев Пономарев гэгшэд «Тайга» аппарадай ашаар Газарай дотоодын бүридэл шэнжэлжэ байна.

Хүдөө ажахын ургамалнуудай шанар шалгаха, гол мүрэнэй, нуурнуудай уһанай сэбэр, муухайень тодорхойлхо, гагналгын шанар хинаха гэхэ мэтэ хүдэлмэри дүүргэдэг хэдэн мянгаад аппарадууд Ленинградай физико-механическа техникумэй һуралсалай мастерскойнууд соо жэл бүри бүтээгдэдэг. Эдэ аппарадуудые техникумэй конструкторска бюрогой гэшүүд байгуулдаг юм. Ленинградта бүтээгдэһэн үсөөн бэшэ приборнууд Болгарида, Польшодо, Бразилнда болон бусад оронуудта эльгээгдэдэг. Иигэжэ тус техникум жэл бүри зуу мянган түхэригэй ашаг олзо оруулдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ленинградай физико-механическа техникумэй ниитын конструкторска бюрогой гэшүүд багша Владимир Пентюринэй хүтэлбэри доро һуралсалай фильм, диафильмнүүдые харуулха оптическа прибор байгуулаа.

САГААН ХАЛААДТАЙ БИОНИКО

Саарһан дээрэ тоб гэмэ гоёор, уран гараар үгэнүүд бэшэгдэнэ... Ялагар хрусталь шэл амһарта уһаар дүүргэгдэнэ... Радиосхемэ гагнагдана... Эдэ бүгэдые гаргүй болоһон хүн хэнэ.

Хүн шэнгеэр ажаллаха, обществодоо ашатай туһатай байха арга боломжо энэ хүндэ Харьковай протез хэлгын, ортопедиин ба яһаа гэмтэгшэдые эмшэлэлгын профессор Ситенкын нэрэмжэтэ эрдэм-шэнжэлэлгын институдай мэргэжэлтэд дахин олгоо һэн. Тэдэнэр тохойн биоэлектрическэ протезэй гайхалтай һонин түхэл шэнжэ зохёоһон юм.

Энэ хэмэл гарынь хагаашьегүй элүүр гарта адляар хүдэлдэг, хургануудай аали түргөөр, мүн хүсэтэй чулаар бажууханьлорьбоогүй зөөлэхэнөөр тааруулагдадаг. Жэшээнь, хүндэ шэгнүүртэй хайрсаг үргэхын тулада ехэхэн хүсэн хэрэглэгдэдэг, харин тэһэршэмээр табагай үндэгэн ехэл нарьгылэмжэтэй нарийнаар баригдадаг.

Микротехникын шэб шэнэ туйлалтануудые хэрэглэһэнэй ашаар биоэлектрическэ протезэй оньһон (механизм) аргагүй бата. Электронно узел хадаа шагтал гарай балсангай биотогуудые мэдэрдэг, хүнэй захиралтал дүүргэдэг байна. Эдэ шэнэ зүйлнүүд Одессын протез хэдэг заводто олоор гаргагдана.

В. НАТ,
ТАСС-ай корр.
Харьков.

ШЭНЭ ПРОДУКЦИ

Радиотехникэдэ, полиграфиин промышленностьда шэнэ поливиниловэ спирт ехээр хэрэглэгдэдэг болохо байха. Энэ спиртые Ереванай «Поливинилацетат» гэжэ завод үйлэдбэрилжэ эхилээ. Химиин энэ зүйл хадаа элдэб материалнуудһаа хэгдэһэн хэрэгсэлнүүдые няажа бэхилхын тулада хэрэглэгдэхэ юм. Ленинградай «Пластополимер» гэжэ эрдэм-үйлэдбэриин нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй туһаламжаар тэрэниие нютагай мэргэжэлтэд зохёоһон байна.

Ереванай химигүүдэй продукци мүнөө оронойһмнай бүхы экономическа районуудта эльгээгдэдэг.

ХАБАРОВСКА ТРАЙЛЕР

Харгы барилгын машинануудые иишэ тиишэнь шэрэхын тулада Хабаровскын оньһожоруулгын нэгэдэхи управлениин инженер И. А. Семаков аятай зохид прицеп (трайлер) ухаалан зохёогоо.

Юрын трайлер дээрэ трактор гү, али экскаватор ашахынгаа урда тээ жолоошон трапуудые (гүлынүүдые) өөрөө бар хүсөөрөө тодходог байгаа. Энэ хадаа аргагүй хүшэр хүндэ ажал юм. Сагшье ехээр эдидэг һэн. Хабаровскын инженерэй зохёоһон прицеп пружина дээрэ тодхогдоһон, үргэгдэмэл трап болоно. Ямаршье машина эдэ трапууд дээрэ мөөрнүүдээрээ һаадгүйгөөр абираад, ябууд дундаа дам саашаа платформо дээрэ гарадаг байна.

Тэрэнэй дурадхаһан шэнэ юумэнүүдые нэбтэрүүлхэдэ бүхыдөө 300 мянга үлүүтэй түхэриг алмагдаха ушартай.

(АПН).

УДААН НИИДЭЛГЫН ҮЕДЭ КОСМОНАВТНУУД ЮУ ЭДИХЭБ

Научна станцинуудта һуугаад, удаан саг соо дэлхэйе тойрон ниидэхэ үедэнь космонавтнуудай һайнаар эдеэлхэ гээшэ тон шухала удха шанартай. Ушарынь гэхэдэ, ниидэлгын программа бүри орёо хүндэ болоно бшуу. Дэлхэйе тойроод ниидэдэг «Салют-3» станци дээрэ «космонавтнуудай эдеэлхэ түсхай гурим» хараалагдаһан байгаа. Энэ гуримдань дутамаггүй хүрэхэ эдеэ хоол, тэрэниие хадагалха контейнернүүд, нэгэ үдэр соо хүрэхэ эдеэ хоолоо табидаг стол-буфет, столовын амһарта болон бусад хэрэгсэлнүүд, тэдэниие сэбэрлэхэ зүйлнүүд, эдеэ халааха түхеэрэлгэ, эдеэнэй үлэгдэлнүүдые, амһартануудые суглуулха мэшээг-пакедүүд ородог юм.

Эдеэлэлгын иимэ гурим замбуулинай дайдаар ниидэхэ үедэ бата найдамтай, аша үрэтэй. Сүүдхэ соо эдихэ эдеэн белогой, тоһолигой, углеводой, минеральна дабһан болон витаминуудай хэм хэмжүүрэй, ехэ багын талаар тааруу байдаг юм. Дэлхэйе тойрон ниидэдэг «Салют» станци дээрэ хүн сүүдхэ соо 3.000 шахуу ехэ калоритой эдеэ эдидэг. Энэ хадаа «Союз» ба «Аполлоной» экипажнуудай рационһоо ехэ болоно. Космонавт үдэртөө гурба дахин эдеэлдэг. 5—6 часай забһартайгаар иигэжэ эдеэлхэдэ эдеэ хоол хотодо адли тэгшээр ородог, эгээл һайн шэнгэсэтэй, 90 процент хүрэтэр шэнгэсэтэй байдаг.

Космонавтнууд юу эдидэг байгааб? Жэшээ болгон, иимэ меню (элдэб эдеэ хоол) дурдажа болоно. Үглөөнэй эдеэндэ — «Ветчина» гэжэ консервэ, шэнисын талхаар бариһан хилээмэн, мёдтой коврижка, һүтэй кофе, витаминтай драже оролсоно. Үдын хоолдо — сыртэй хамта печени, ногоон щи (щүлэн), «Бекон рубленый» гэжэ консервэ, столовын хилээмэн, үрэ жэмэсэй зүйл, һамартай чернослив, витаминтай драже байдаг. Үглөөнэй эдеэнэй шэмэ шанарынь (калорийность) — 713, үдын хоолойхи — 1.156 ехэ калори болодог.

Эдеэ хоолой шэгнүүртэ, хэм хэмжээндэ ехэ эрилтэ табигдадаг. Энэньшье ойлгосотой бээзэ. Замбуулинай дайдада дэгдэн гарадаг 10 грамм шэгнүүр бүридэ 50—60 грамм, үшөөшье ехэ түлишэ гаргашалагдадаг. Космонавтнуудай эдеэ хоол жэшээлэн харуулхын тулада урданай научно-фантастическа зохёолнууд соо бишыхан таблеткэнүүд гү, али үрил үсөөн бэшэ ушарта хэрэглэгдэдэг байһан. Тиигэжэ хүнэй сүүдхэ соо эдихэ хоолые 10 гү, али 1—3 таблеткэдэ хүргэдэг һэн. Гэхэ зуура, белок, углевод, тоһон гэхэ мэтэһээ үлүү һайн шанартай эдеэ хоол мүнөө болотор бии болгогдоогүй, 1 грамм белок ба углевод — 4,1, харин 1 грамм тоһон — 9,3 ехэ калоритой юм. Уһагүй болгогдоһон, хүсэд һайн шэнгэсэтэй углевод, белок ба тоһонһоо бүридэһэн 3.000 ехэ калоритой рацион 585 грамм шахуу шэгнүүртэй байха ёһотой. Тиихэлээрээ ниилээд хүндэ шэгнүүртэй таблеткэ гү, али үрил болошоно. Уһалиг продуктнуудһаа бүридэһэн, эдихэдэ яһала һайн амтатай бодото рацион хадаа һурагагүй хүндэ шэгнүүртэй байха болоно. Эдеэ хоолой шэгнүүр бага болгохо гэжэ хэды оролдоо, тэмсээшье һаань, «Салют» станциин экипажай сүүдхын рацион яһалашье хүндэ шэгнүүртэй — орёолтогүйгөөр 1.300—1.400 грамм шахуу татадаг байба.

Эдеэ хоолые удаан саг соо 20—25 градустай газарта хадагалха, мүн агаарай дарасагүй эрхэ байдалда эдеэлхэ ябадалые хараадаа абан, түсхайлан тааруулагдаһан амһарта соо тэрэниие багсалдаг юм. Мяханай консервэнүүдые түмэр баанханууд соо хиигэй орохогүйгөөр хадагалдаг. Харин түрүүшын табагай шэнгэн эдеэе, шүүһэн болон үндые — алюмини түбануud соо хадагалдаг. Тэрээ руу хии агаарай орохогүйгөөр хэдэг. Хуурай хатуу хоол плёнкоор хэһэн пакедүүд соо багсалаад, хии агааргүйгөөр хадагалдаг байха. Хилээмэнэй зүйл хии агааргүй газарта хадагалхын аргагүй, яахадааб гэхэдэ, тэрэ хадаа түхэл шэнжэеэ, амта шанараа алдадаг байна. Тиимэһээ хилээмые плёнкоор хэһэн хоёр дабхар пакедүүд соо хадагалдаг.

Агаарай дарасагүй эрхэ байдал хараада абалсан, эдеэ хоол хадагалха контейнернүүд, стол-буфет, эдеэ халааха түхеэрэлгэ тодхогдодог байна. Консервэ задалдаг түлхюур, халбага, вилкэ, хайша, хабшуурга гэхэ мэтые оруулалсадаг столовын хэрэгсэлнүүд мүн лэ агаарай дарасагүй эрхэ байдалда хэрэглэгдэмээр түхеэрэгдэдэг. Гол эрилтэнь юуб гэхэдэ, эдеэ хоол, тэрэнэй хубинууд, амһартанууд болон столовын хэрэгсэлнүүдэй онгосын кабина соогуур ниишэ тиишээ хиидэжэ байхагүй ябадал туйлаха хэрэгтэй. Юундэб гэбэл, энэ хадаа аюултай бшуу.

Дэлхэйе тойроод ниидэдэг станцинууд дээрэ үни удаан ниидэлгын үедэ хэгдэхэ туршалганууд ба шэнжэлгэнүүд онгосо соо эдеэлэлгын гуримые улам нарижуулан һайжаруулха арга олгохо байха. Энээндэ һэжэглэлтэгүй.

Игорь ПОПОВ,
медицинын эрдэмэй кандидат.
(АПН).

ХИМИИН АРГААР

Уляаһанай гү, али ольха модоной технологическа шанарынь ниилээд һайжаруулха арга Латвиин ССР-эй Наукануудай академиин модоной химиин институдай хүдэлмэрилэгшэд дурадхаба. Мүнөө болотор эдэ модод ямар нэгэн эд зүйл хэхэдэ балай хэрэглэгдэсэгүй гэжэ тоолодог һэн. Харин ольха модые аммиагаар болбосоруулаад, пресс доро нягтаруулан дараад байхада, тэрэ газаа талаһаа дуб модондо адли, шанараараашье дутуугүй шэлдэн бүхэ болодог юм.

Латвиин эрхэ байдалда шэнэ арга нэбтэрүүлхэдэ, экономическа ехэ аша үрэ үгэхэ жэшээтэй. Ушарынь гэхэдэ, республикын бүхы газар дайдын гурбанай нэгэ хубиие ой модон эзэлдэг шуу. Харин тэндэнь шанараар бирагүй, бага сэнтэй модод ургадаг байна. Гэхэ зуура, эндэхи хүгжэнги мебелиин промышленность, жэшээнь, модоной зүйлөөр ехэл дуталдадаг юм. Шанаржуулагдаһан иимэ модоор мебель, машинын частьнуудые, хүгжэмэй инструментнүүдые, палааха дээрэ дэбдихэ гоё паркет хэжэ болохо гэжэ түрүүшын туршалганууд баталан харуулаа. Иимэ модые шахтануудтахи тулга болгон хэрэглэхэдэ болоно.

Илья ПЛОТКЕ.
(АПН).

...зураг дээрэ «Эсто...-18» гэжэ нэрэтэй урил...най автомашина харуу...гдана. Иимэ автомашина...дые Таллинай автомобиль ...барилдаг туршалгын за...д бүтээн гаргадаг. Энээ... урда тээ гаргагдадаг ...һан «Эстония-16М» гэжэ ...шинада орходоо, энэ ни...д нарижуулан һайжаруу...ада; тэрэнэй рама, бүхы ...и янзань, тормозынь, ...дачануудай коробконь ...н болгогдоо. Урилдаан... хабаадагшын һууха һуу... аятай зохид юм. Шэнэ ...омобильда «ВАЗ-2101» ...ынэй «Жигулин» двига... табигданхай. Тиигэжэ ...гүй түргөөр гүйлгэхэ ...тай болонхой.

...упоо энэ предприяти ... автомобильнуудые ...ор бүтээжэ эхилэнхэй. ...рээлэн зурыһан шоссе ...ы дээгүүр оронойһмнай ...уулагдамал командын ...үүд иимэ автомобиль...дые жолоодожо, һорилго ... байна.

...УРАГ ДЭЭРЭ: «Эсто...18» гэжэ автомобиль.

ЗҮРХЭ ШЭНЖЭЛДЭГ АВТОМАДУУД

ЗҮРХЭ-ҺУДАЛАЙ үбшэн — хүнэй эгээл айшагтай дайсан. Энэ үбшэндэ дайрагдажа, жэл бүри хэдэн миллион хүнүүд үхэдэг байна. Зүрхэнэй ба һудалай үбшэниие шэнжэлэн мэдэхэдэнь, энэ аюулта үбшэнэй һүжэржэ эхилһые һэргылхэдэнь, энэ врачнуудта туһалха аппарадуудые мүнөө олохон оронуудай конструкторнууд зохёожо байнхай. Мэргэжэлтэдэй һанамжын ёһоор, Москвада үнгэрэгдэһэн «Элүүрые хамгаалга-74» гэжэ уласхоорондын выставкэ дээрэ «Реограф-2РПГ-01», «Кардиосигнализатор-КС-02», «Классификатор электрокардиограммаКЭ» гэдэг совет аппарадууд ехэ һонирхол түрүүлээ.

ШУҺАНАЙ ЕХЭ БАГЫЕ ХАЙШАН ГЭЭД ХЭМЖЭХЭБ?

Оройдоол хэдэн арбаад жэлэй урда тээ һэн. Хүнэй ямар нэгэн орган хүрэхысэ шуһа абана ха гү, гэжэ шалгахын тулада врачнууд һудал отолжо, тэрээ руу хэмжэлгын приборнуудай нариихан хүндэ зүү оруулдаг һэн. Һүүлээрнь реографическа арга метод бии болоо. Тиигэжэ бэеын шэнжэлэгдэхэ хубида электродууд табигдажа, тэрээн соогуур ехэ частотатай переменнэ ток ябуулагдадаг. Электродуудһаа абтаһан дохёо хадаа орган гү, али һудал соогуур гараһан шуһанай хэмжээе харуулдаг.

Иигэжэ шэнжэлдэг аппарадууд угаа адар томо, орёо оньһотой байхаһаа гадна, тэрээхэн лэ үе соо ехэ гү, али бага хэмжээнэй шуһан түлхигдэжэ гараа гэжэ тодорхойлдог юм. Теэд хэды шэнээн бага гү, али ехэ шуһан гарааб — мэдэхын аргагүй. Иимэ ушарһаа шэнэ аппаратура зохёохо хэрэгтэй болоо һэн.

СССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствын бүхэсоюзна эрдэм- шэнжэлэлгын ба медицинскэ техникэ туршалгын институдай инженернүүд врачнуудтай хамта шуһанай гүйсые тон нарин зүбөөр хэмжэхэ багахан хэмжүүртэй, найдамтай прибор байгуулаа. Энэ прибороор хэмжэхэдэ даншье һаа бэлэхэн, ямаршье медицинскэ сестра тэрэниие хүдэлгэжэ шадаха юм. Жэшээнь, агшан хүдэлхэ бүридөө зүрхэн хэды шэнээн шуһа түлхижэ ябуулнаб гэжэ энэ прибор тодорхойлдог. Энэ приборые хэрэглэхэдэ зүрхэ-һудалай үбшэ зүбөөр таниха талаар шэнэ арга олгохо байна. Жэшээлэн хэлэхэдэ, ямар нэгэн үе мүсэ руу хэды шэнээн шуһан ороob гэжэ хэмжээд, хүнэй тромбофлебит гэжэ үбшэ элирүүлжэ болоно.

Энэ аппарат «Реограф-2РПГ-01» гэжэ нэрлэгдэнхэй. Тэрэ хадаа А. А. Мясниковой нэрэмжэтэ кардиологиин институдта амжалтатайгаар туршалга гараа. Москвадахи Арадай ажахын туйлалтануудай выставкэ дээрэ алтан медальда хүртөө. Энэ жэлдэ тус прибор олоор бүтээгдэдэг болохонь.

КАРДИОГРАММЫЕ МАШИНААР ТАЙЛБАРИЛНА

Кардиограммые шэнжэлэн тайлбарилдаг орёо бэшэхэн автомат байгуулха гэжэ Ленинградай инженернүүд оролдобо. Энэ автомадынь миокардын инфарктын түхэл шэнжэ элирүүлэн тодорхойлхо зорилготой байгаа. Конструкторнууд хоёр мянга шахуу кардиограммануудые, клиникэдэ шэнжэлгэ хэһэнэй дүн баримтануудые, лабораториин тодорхойлгонуудые, анатомическа шэнжэлгэнүүдые нарин нягтаар хаража үзэһэн байна. Эдэ бүхы баримтанууд тус тус түхэл шэнжээрээ илгагдаад, тодорхойлгын машина соо хэгдээ һэн...

Оператор столой саана һуугаад, прибор соо кардиограммын саарһан лентэ хэнэ. Экран дээрэ гэрэлтэмэ толбо бии болоно. Энэ толбонь туяа гэрэлэй, уулзадхын түхэреэхэн тэмдэгүүд болоод, гоонгор кардиограммын зураае өөрөө «оложорхино». Иигэжэ годигор кардиограммын бүхы нугалаануудаар гэрэлтэмэ тэмдэгүүдые ябуулдаг автомат түхеэрэлгэ хүдэлжэ эхилбэ гээшэ. Түсхай түхеэрэлгэ гэрэлтэмэ энэ тэмдэгэй ябасые электрын дохёонууд болгожо, тэдэнээ машина соо хэгдэһэн тэмдэгүүдтэй сасуулна.

Тус автомат шэнжэлэгдэжэ байгаа кардиограммануудые иимэ гурбан ондоо шэнжэтэйгээр хубаарилна. «миокардын инфаркт бии», «миокардын инфаркт үгы», «адаглан хараха хэрэгтэй». «Миокардын инфаркт бии» гэлэй. Тиибэлнь бүри нарин нягта шэнжэлгэ хэгдэжэ эхилнэ.

Энэ мэтээр тус автомат бэшэгдэһэн бүхы кардиограммые удаа дараалан шэнжэлнэ. Түрүүшээр экран дээрээ һалаа бүхэн тушаа түсгаар диагноз бии болоно. Эсэсэй эсэстэ, табло дээрэ юрэнхы дүн харагдана. Хажуудаханань электрын хүсөөр хүдэлдэг машинка дээрэ гүйсэд дүүрэн диагноз автомат аргаар сохигдоно. Энэ бүхы хүдэлмэри хэдыхэн минута соо хэгдэдэг юм.

ИНФАРКТ ТУХАЙ АППАРАТ ДОХЕО ҮГЭНЭ

Электрокардиограммануудые буулгаха, тэдэниие шэнжэлхэ прибор СССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствын бүхэсоюзна эрдэм-шэнжэлэлгын ба медицинскэ техникэ туршалгын институдай хүдэлмэрилэгшэд байгуулба.

«Кардиосигнализатор-КС-02» гэжэ приборые газаа талаһаань харахада юрын лэ динамигта адли юм. Тэрэниие үбшэн хүнэй хэбтэриин хажуудахи стол дээрэ табидаг. Үбшэн хүнэй сээжэ дээрэ датчигуудые бүхөөр тодходог — тэдэнэр зүрхэнэй сохисын хойноһоо саг үргэлжэ адаглан тэмдэглэдэг, тиигээд инфарктын боломоор байха үедэ эдэ датчигууд гэрэлтэмэ ялагар табло дээрэ дохёо үгэдэг байна. Бишыхан лампочка носоод, абяа үгэдэг сошордомо дохёо соностожо, тэрэнь дежурна сестрагай пультда дамжуулагдадаг.

Шэнэ аппарадууд клиникэдэ туршалга гаража, эрхим найдамтай байһанаа харуулаа.

Аркадий БОГОРАЗ,
инженер.
(АПН).

„СОВЕТ АЛАС-ДУРНА ЗҮГ"

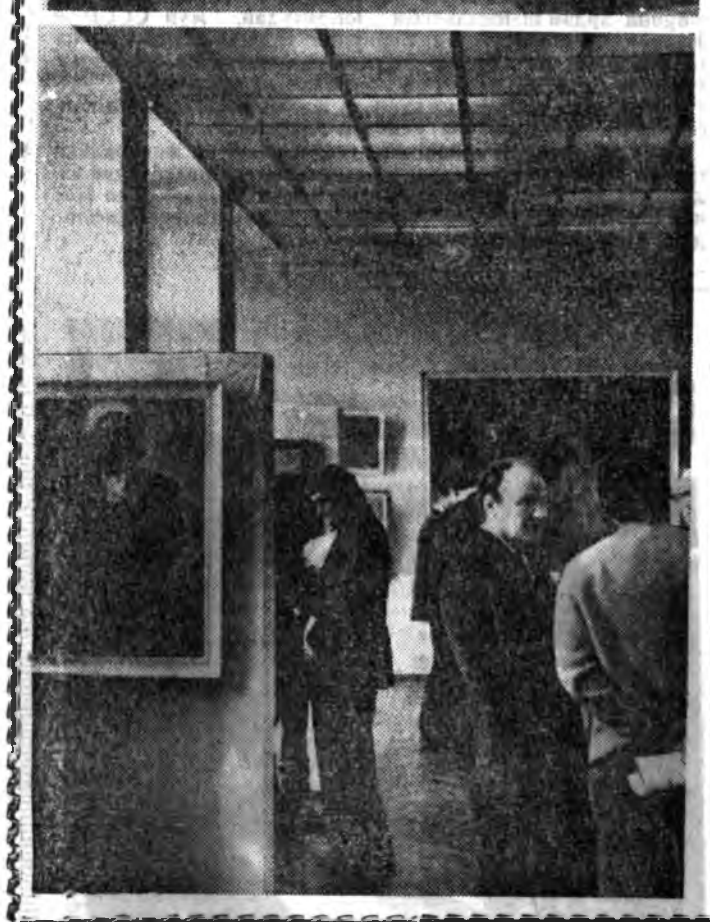

РЕПОРТАЖ

Энэ үдэр Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музейдэ хотын ажалшад, студентнэр, һурагшад олоороо ерэбэ. Эндэ мүнөө Алас-Дурна зүгэй уран зураашадай 4-дэхи зональна выставкэ нээгдэбэ.

Тус выставкэ энэ оной сентябрь һарада Владивосток хотодо нээгдээ бэлэй. Харин мүнөө выставкэ дээрэ табигдаһан уран бүтээлнүүдые манай республикын ажалшадта харуулхаар ерэһэниинь ехэ һайшаалтай.

Буряадай АССР-эй культурын министр П. Н. Нимаев выставкэ нээлгэ дээрэ үгэ хэлэхэдээ уран зураашадай үндэр туйлалтануудые тэмдэглээ. Манай үеын хүнийе, тэрэнэй түхэл шарай, һанал бодол гүйсэд һайнаар харуулһан зурагууд выставкэ дээрэ олон.

Амарай, Камчатска, Магаданска, Сахалинай, Шэтын областьнуудай, Буряадай, Яхадай АССР-нүүдэй. Примориин, Хабаровска хизаарнуудай уран зураашадай бүтээлнүүд выставкэ дээрэ табигданхай. Хэдэн зуугаад уран зураашадай айхабтар олон зурагуудһаа эгээл һайнуудыень шэлэн абажа, выставкэдэ табиха гэжэ эмхидхэлгын комитет горитой хүдэлмэри ябуулаа. Эндэ мүнөө гурбан зуугаад уран зураашадай, уран бүтээлшэдэй мянгаад зураг, уралан шэмэглэхэ бүтээлнүүд, модон дээрэ һиилэһэн, моржын һоёо дээрэ зураһан зурагууд, ангай, шубуудай арһаар оёһон хибэсүүд, скульптуранууд болон бусад зүйлнүүд табигданхай.

Выставкэ нээлгэ дээрэ үгэ хэлэхэдээ, РСФСР-эй Уран зураашадай холбооной правлениин секретарь А. И. Алексеев РСФСР-эй уран зураашадай һүүлэй үеын бүтээлнүүд тухай, мүнөө республика дотор боложо байгаа зургаан зональна выставкэ тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэбэ.

РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, искусство шэнжэлэгшэ И. А. Потапов «Совет Алас-Дурна зүг» гэһэн выставкэ тухай, эндэ табигдаһан зурагууд, уран бүтээлнүүд тухай тодо хурсаар хэлэжэ үгэбэ.

Сугларагшадай нэрьемэ альга ташалга доро Буряадай АССР-эй культурын министр П. Н. Нимаев улаан лентэ хайшалжа, выставкын нээгдэһые соносхобо.

Уран зураашадай, уран бүтээлшэдэй һаруул хурса үнгэтэйшье, һолонготон долгитоһоншье бүтээлнүүд уужам һаруул залнууд дотор табигданхай. Буряадай уран зураашад энэ үдэрые бэлиг түгэлдэр бүтээлнүүдээр угтаа гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ бэлэй. Үнэхөөрөөшье, манай уран зураашадай олон һайхан зурагууд. бүтээлнүүд эндэ табигданхай. Манай уран зураашадай үе сагайнгаа шэнжэ шарай гүйсэд һайнаар харуулһан зурагуудые бүтээхэ гэжэ эрмэлзэжэ байһыень тэдэнэй урлал бүтээлнүүд гэршэлнэ.

Уран зураашад Д. Дугаров, А. Казанский, А. Окладников, А. Сахаровская, А. Тимин, С. Ринчинов, К. Дульбеев болон бусадай гоё һайхан, удха түгэлдэр бүтээлнүүдтэй выставкэ дээрэ танилсанабди. Залуу уран зурааша А. Даржаевай зурагууд эндэ үндэрөөр сэгнэгдэнэ. В. Уризченко, М. Эрдынеев, Б. Дансорунов гэгшэдэй бүтээһэн мүнгэн хутага, эхэнэрэй шэмэглэлнүүд гоё һайханаар харагдана.

Манай хүршэ Шэтын областиин уран зураашад үе сагтаа зэргэ алхалан, мүнөө үеын байдал үргэнөөр харуулһан зурагуудые зураха гэжэ оролдожо байдагыень эндэ табигдаһан уран бүтээлнүүдынь гэршэлэн харуулна. В. Пинигин графикын талаар амжалтатайгаар хүдэлмэрилжэ байнхай. Мүн Л. Новицкий, В. Голубев, Л. Рыжов, А. Колчанов, Э. Рейх, Ю. Горюнов гэгшэдэй уран бүтээлнүүд выставкэдэ ерэгшэдэй анхарал татана.

Алас-Дурна зүгэй алишье хизаарайнь, холын Колыма, Чукоткыншье, номин долгито Амарайшье эрьеын, хүйтэн сэбдэг Яхадайшье, Сахалинайшье уран зураашад ажалай баатарнуудые магтан дуулаһан, баян байгаалиин гоё һайханиие зураглан харуулһан бүтээлнүүдээ бидэнэй урда дэлгэбэ.

Хүнэй сэдьхэл бодол хүлгүүлһэн, дура буляаһан зурагууд эндэ олон. Уран зурагай шанар шэнжэ тиимэ ха юм. Арад зонойнгоо ажабайдал, ажал хүдэлмэриие харуулһан, мүнөө үе сагаймнай шэнжэ шарай харуулһан энэ выставкэ олондо һайшаагдахань дамжаггүй.

Б. БАТОЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Буряадай АССР-эй культурын министр П. Н. Нимаев выставкэ нээжэ байна. 2. Выставкын зал соо. 3. СССР-эй уран зурагай Академиин гэшүүн-корреспондент, РСФСР-эй габьяата уран зурааша, Яхадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, уран зурааша А. Н. Осиповой зураһан «Бүлэг яхад уран зохёолшод».

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

СПОРТ

ТОБШОХОНООР...

★ КЛАССИЧЕСКА БАРИЛДААН. РСФСР-эй суглуулагдамал командын бүхэшүүл СССР-эй дамжуулгын кубогта хүртэбэ. Эдэнэр түгэсхэлэй нааданда Украинын ССР-эй командые илаһан байгаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ СССР-эй түрүү һуури эзэлһэн Грузиин спортсменүүд гурбадахи һуурида гараа.

★ ХОККЕЙ. Ноябрь һарын һүүлшын үдэрнүүдэй нэгэндэ хоккейгээр СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө ээлжээтэ мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Москвада үнгэргэгдэһэн нааданда «Спартак» бүлгэмэй команда үнгэрэгшэ жэлдэ оронойнгоо чемпион болоһон — «Крылья Советов» командые 7:6 тоотойгоор шүүһэн байна.

Саратов хотын «Кристалл» командын хоккеистнүүд ниислэл хотын ЦСКА командада 4:8, Горькиин «Торпедо» «Химик» командада 3:4 тоотойгоор шүүгдэбэ.

★ ГАНДБОЛ. Москвагай авиационно заводой гандболистнууд Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн нааданда Румыниин командада 20:21 тоотойгоор шүүгдэбэ. Тиин эдэнэр саашадаа наадаха эрхэгүй болобо.

★ ФУТБОЛ. Сиридэ айлшалжа байгаа ЦСКА-гай футболистнууд Латакия хотын командатай нүхэр ёһоной уулзалга үнгэргэхэдөө, 5:8 тоотойгоор шүүһэн байба. Мүн Суданда айлшалһан Одессын «Черноморец» Касала провинциин футболистнуудые 6:1 тоотойгоор шүүгээ.

★ Ороной зононуудай футболистнуудай дунда нэгэдэхи бүлэгтэ орохын түлөө эхилһэн наадан дүүрэбэ. Сочи хотодо үнгэргэгдэһэн энэ нааданда Фрунзиин «Алга», Казаниин «Рубин», Харьковай «Металлист» команданууд шалгарба.

★ Бүмбэгэтэй хоккейгээр ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн нааданай дүн нимэ: «Енисей» (Красноярск) — «Литейщик» (Караганда) — 2:5, «Кузбасс» (Кемеровэ) — «Динамо» (Алма-Ата) — 2:3, «Водник» (Архангельск) — «Вымпел» (Калининград) — 0:1, «Локомотив» (Эрхүү) — «Динамо» — (Москва) — 0:5, СКА (Хабаровск) — «Волга» (Ульяновск) — 4:4, «Североникель» (Мончегорск) — СКА (Свердловск) — 2:6, «Уральский трубник» (Первоуральск) — «Зоркий» (Красногорск) — 3:2.

★ ГИМНАСТИКА. Японой Нагоя хотодо хоёр үдэрэй туршада үнгэргэгдэһэн уласхоорондын мүрысөөн дүүрэбэ. Эндэ хабаадалсаһан Совет ороной гимнастканууд — Тбилисиин Нина Дронова 38,25 баллтайгаар түрүү һуури эзэлбэ. Мүн Русудан Сихарулидзе 38,05 очкотойгоор хоёрдохи һуури эзэлээ. Эрэшүүлэй дундаһаа манай Николай Андрианов Кадзияма гэгшэһээ 0,5 баллаар дутажа, хоёрдохи һуури эзэлээ.

★ ШАТАР. Дэлхэйн экс-чемпион Михаил Таль, уласхоорондын үшөө долоон гроссмейстернүүд, мүн уласхоорондын гурбан мастер, национальна табан шатаршад ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө Ленинградта эхилһэн нааданда хабаадалсана.

Мүрысөөн декабриин 24 болотор үргэлжэлхэ юм. Үнгэргэгдөөд ябаһан гурбан нааданай удаа 2—2 очкотой болоһон Ворошиловградай гроссмейстер Кузьмин, Москвагай мастер Дворецкий гэгшэд түрүүлжэ ябана.

(ТАСС).

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО-2-ой» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» ноябриин 30-да үнгэргэгдэһэн 33-дахи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«Спортлото»: Нэгэшье хүн зургаан номер таажа шадаагүй. Табан номер тааһан хүнүүд — 2172 түхэриг, дүрбэн номер таагшад — 47 түхэриг, гурбан номер тааһан хүнүүд 3 түхэриг абаха байна.

«Спортлото-2»: Хэншье зургаан номер таажа шадаагүй. Табан номер таагшад — 2496 түхэриг, дүрбэн номер тааһан хүнүүд — 40 түхэриг, гурбан номер таагшад 3 түхэриг абаха.

33-дахи тиражай шүүбэриие нөөсэлгын кассанууд 1974 оной декабриин 11-һээ 1975 оной январиин 10 болотор түлэхэ юм.

Ээлжээтэ тираж декабриин 10-да үнгэргэгдэхэ.

УНШАГТЫ, һонирхохол байхат

ЗАГАҺАН-ДЭН

Номгон океанай хойто захын Охотско далайн уһан соо, илангаяа Курильска аралнуудай эрье шадар эулахон сэжэ олондо мэдээжэ багахан загаһан бии.

Энээниень тэндэхи зон ехэ һанаамгайгаар хэрэглэдэг. Тэдэниие барижа үлгөөд, хатаана, һүүлдэнь загаһанай бэе соогуур бүдөөр гол (фитиль) ходо гаргаад, тусхай табюур дээрэ өөдэнь харуулжа табиһан бэеэрээ, шубуун дэн болгожо, носоодог байна. Тиимэ загаһан-дэнгынь удаан носожо, хурса гэрэл үгэдэг. Мүнөө һүүлэй үедэ эулахоной мяхаар эм домдо ородог загаһанай тоһо хэдэг болонхой.

ТЭМЭЭНҮҮД ЯАХАДАА ТЭСЭМГЭЙБ?

Шуһыень шэнжэлжэ үзэхэдэ, тэмээнэй айхабтар тэсэмгэйнь үни удаан уһа уунгүй, хоол эдингүй ябажа шададагайнь нюуса элирүүлэгдээ. Тэмээнэй садатараа уһалхадань шуһан соонь байдаг улаан зүйл — эритроцидуудынь бамбайжа, хоёр дахин ехэ болоод, досоогоо уһа тон ехээр шэнгээдэг байна. Һүүлдэнь тэмээнэй шуһан соохи тэрэ ехэ уһанайнь гаргашые альбумин гэдэг тусхай белок хубааридаг юм. Тиимэһээ нэгэшье уһагүй хуурай элһэн губи газарта хэдэн сүүдхэ, һара соо ябахадань тэмээндэ аюултай бэшэ болоно.

ШОРГООЛЖОН ВАННЫН ТУҺА

Олонхи шубууд шоргоолжоной бута соо даляа хээд, шоргоолжодые бэедээ аһааха гү, али досоонь худхажа байгаад, далиингаа үдэнүүдые сэбэрлэдэг юм. Дүтэ шоргоолжоной үгы байгаа һаань, шубууд тусгаар кислотатай хорхой шумуул гү, али ургамал хэрэглэжэ, үдэ, даляа сэбэрлэдэгынь баһал һонирхолтой. Шубуудай бэеэ гоёоходонь хэрэглэгдэдэг «эрзацуудай» тоодо талханай үтэн хорхой, хулпаа гэхэ мэтэ хорхой, мүн липэ модоной холтоһон, яблокын хальһан, элдэб жэмэсүүд ородог юм. Шубууд бэедэнь аһадаг жэжэ боргооһо, батаганаа үгы хэхын тула антисептическэ зүйл болгон, шоргоолжодые болон дээрэ хэлэгдэһэн зүйлнүүдые хэрэглэдэг байна.

АРСАЛАНАЙ ХАЛУУНИИЕ ХЭМЖЭХЭ ТЕРМОМЕТР

Зоопаркнуудта байдаг томо арьяатад арсалан, эрээн гүрөөһэн гэхэ мэтын бэеынь халууниие шэнжэлхын тула юу хэхэ ёһотойб? Энэмнай бэрхэтэйхэн, аюултайшье зорилго. Энэ талаар ветеринарнуудта туһалхын тула металлургиин мэргэжэлтэд тусхай пирометр зохёогоо. Бусалжа байһан металлай халууниие хэмжэхын тула иимэ приборнуудые доменно пеэшэнһээ 10—20 метр холо табяад байдаг юм. Тиимэ пирометрые бага хубилгаад, арсалан, эрээн гүрөөһэн гэхэ мэтэ томо арьяатанай бэеын халууниие нилээд зүбөөр тодорхойлон мэдэхэ аргатай болоо.

ТУУЛАЙН ШЭНЭЭН БАХА

Австралиин олонхи районуудта мантан томо, тэндэхи зоной нэрлэдэгээр ага гэжэ баха тэрэ багайнгаа амитад соо эгээл ехээр дэлгэрэнхэй юм. Тэрэнэй томонь залуу туулайн шэнээн болодог. Харахада тэдэ баханууд амитанай аймаг соогоо эгээл муухайнуудайнь нэгэн юм. Аймшагтай муухай эдэ бахануудай арһаниинь хүрин-хара, хуу болдируу-солдируу мэнгэ ургашанхай, хүзүүнэйнь хоёр талаар гүүр булшархайнь томоор бултайжа гарашаһан, досоогоо тэрэнь ехэ хоротой юм. Ага бахын тэрэ хорон могойнуудай хүрэһөөр лэ аладаг, мүн хүнүүдтэшье баһал аюултай.

Энэ томо бахын эмэнь айхабтар үдэсэтэй, нэгэнинь 10—15 мянган үндэгэ түрэдэг. Тиигэжэ тэрэ амитан оршон тойронхи жэжэхэн бахануудые таяа айхабтараар уриҗэдүүлжэ, газар нютагтаа баһа бэшэ гай ушаруулха аюул тохёолдуулна.

СОСИСКА ЭДЕЭД, ТОЛГОЙНЬ ҮБДӨӨ

Эдеэ хоолой зарим зүйлнүүдые, жэшээнь, шоколад, сыр, апельсин гэхэ мэтые эдеэд, зарим нэгэ хүнүүдэй толгой үбдэдэг ушар бии. Һаяхан Калифорниин университедэй доктор Н. Раскин гэгшэ сосиска эдиһэнэйгээ һүүлдэ толгойгоо үбдэжэ эхилһэн олохон үбшэнтэниие шэнжэлжэ үзөө. Энээниие шэнжэлжэ үзөөд байхадаа, үбшэнтэнэй натри нитратугай ехэ болоһон ушар тодорбо. Энэнь мяхан сосиска хэхэдээ, тэрэнээ бүхы дээрэнь ягаабтар-улаахан үнгэтэй болгохын тула нэмэдэг зүйлһөө хүнэй бэедэ натри нитрату ехэ болодог байна.

(«Сельская новь» журналһаа абтаба).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Коммунистын харюусалга» — түрүү бэшэг. Шалгалтын бригадын материалнууд. Түнхэнэй талын һонин. ТАСС-ай һүүлэй һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Уялгануудаа дүүргэхэбди» — В. Хартаевай статья. «Үзэл сурталшадые хүмүүжүүлэгшэ» — суглуулбари.

Гурбадахи хуудаһанда. «Автономито республиканудһаа абтаһан мэдээсэлнүүд». «Байгал—БАМ» — Н. Сапсайн статья. ТАСС-ай материалнууд. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Совет Алас-Дурна» — уран зурагай зональна выставкэһээ репортаж. «Альган дээрэм—наран» — В. Харахиновай очерк.

СЭНХИР ЭКРАН

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 12.00 — «Хара шоно» — уран һайханай фильм.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 14.35 — «Онтохониие хайшан гээд зурадагбиб». 15.05 — Һүүлэй һонин. 15.15 — РСФСР-эй Гүрэнэй арадай коллективүүдэй телевизионно фестиваль. Гүрэнэй Сибириин Красноярскын Гүрэнэй хатарай ансамблиин концерт. 15.55 — «Табан жэлэй барилганууд» — Байгал-Амарай харгы ба Усть-Илимэй ГЭС-эй барилга тухай. 16.40 — «Артлото». 17,40 — «Королевская охота» — Франциин, ЧССР-эй уран һайханай фильм. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ. 19.30 — «Талын галнууд» — тележурнал. 20.10 — «Эмил Дмитровой дуунууд» — фильм-концерт. 20.35 — «Европын эмээл моришод» — киноочерк.

«Орбита». 20.50 — «Второе дыхание» — телевизионно уран һайханай фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха (2-дохи сери). 22.00 — Телевизор харагшадай асуудалнуудта СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент В. Г. Афанасьев харюусана. 22.30 — Таджигай ССР-эй искусствын оюун бэлигтэнэй концерт. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 19.40 — «Неждановагай нэрэмжэтэ үйлсэдэ» — хүгжэмтэ дамжуулга (үнгэтэ).

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

ВАШИНГТОН

СССР-эй ДҮЙ ДҮРШЭЛЫЕ ХАЛАН АБАНА

ТАСС

Элшэ хүсэ хүгжөөхэ талаар Советскэ Союзай дүй дүршэлэй айхабтар ехэ удха шанартай байһые Холбоото Штадуудай олон ажал ябуулагшад мэдэрнэ. Конгрессмен О. Хэнсен түлөөлэгшэдэй палатада хэлэхэдээ, элшэ хүсөөр хангагданги байһаараа США СССР-тэ булигдаа гэжэ мэдүүлбэ. Элшэ хүсэнэй талаар эрдэм-шэнжэлэлгын хүдэлмэри ябуулдагаараа Советскэ Союз дэлхэйн бусад оронуудһаа булюу юм. Дэлхэйн элшэ хүсэ шэнжэлдэг эрдэмтэдэй 35 процентнь СССР-тэ ажаһууна, харин миил 15 процентнь США-да бии.

НЬЮ-ИОРК

Л. И. БРЕЖНЕВТЭЙ УУЛЗАҺАН ТУХАЙДАА Дж. ФОРД ХӨӨРЭНЭ

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэй Владивосток шадар уулзалгадаа США-гай президент Дж. Форд үндэр сэгнэлтэ үгэнэ гээд «Ньюсуик» журнал бэшэнэ. Хөөрэлдөөнүүдые хэжэ, ядерна дайнай аюул усадхан зайсуулха, хоёр ороной хоорондохи харилсаае хүгжөөхэ хүсэлэнтэй байһанаа Советскэ Союз халуунаар мэдүүлнэ гэжэ тэрэ хэлээ.

«Хөөрэлдөөнүүд хани барисаанай оршон байдалда үнгэрөө, — гэжэ Дж. Форд мэдүүлээ. — Советскэ Союз хэлсээнүүдые баталхые хүсэнэ гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Тиихэдээ хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадаһан совет тала өөһэдтэнь ашатай туһатай хэлсээ баталхые хүсөөгүй байна».

Л. И. Брежневэй эдэбхитэй хабаадалгаһаа Владивостогто болоһон уулзалга амжалтатайгаар үнгэрөө гээд президент тэмдэглээ. «Брежнев дурыем ехээр татаа. Тэрэ урин зантай, шогууша, бодомжотой, шууд сэхэ хүн юм», — гэжэ Дж. Форд хэлэбэ.

Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдтэй асари ехэ хоёр ороной хоорондохи харилсаае һайжаруулха хэлсээнүүдые баталха гээшэ энэ хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадагшадай гол зорилго болохо байна гэжэ Л. И. Брежнев Владивостогто болоһон уулзалгын эхиндэ мэдүүлээ һэн гээд Дж. Форд саашадаа тэмдэглээ. Асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ бодомжотойгоор, бүтэмжэтэй һайнаар хандаһан байна.

ВАШИНГТОН

США-гай президентын хэлэһэн үгэ

ТАСС

США-гай президент Дж. Форд худалдаа наймаанай асуудалнуудаар американ конференци дээрэ үгэ хэлэбэ. Худалдаа наймаанда реформо хэхэ тухай хуулиин проектые шадаал һаа түргөөр баталхыень тэрэ конгрессые уряалһан байна. Энэ хуулиин проектые һайшаан абалга США-гай национальна аша туһада харюусаха, уласхоорондын политическэ ба экономическа байдалда һайнаар нүлөөлхэ байна гэжэ президент тэмдэглээ.

Дайнай һүүлээрхи бүхы үе соо Холбоото Штадуудта, олонхи оронуудта экономическа хүшэр бэрхэтэй байдал тохёолдожо байна. Элшэ хүсэн, эдеэ хоолой зүйлнүүд дуталдана, мүнгэнэй үнэ сэн унана. Эдэ бүхы асуудалнууд уласхоорондын экономическа харилсаанда хойшо татажа, политическэ харилсаанда аюул тохёолдуулна гэжэ Дж. Форд хэлэбэ.

БЕРЛИН

Уласхоорондын хуралдаан

ТАСС

«Уласхоорондын шахардуу байдал һулаpуулгын ба суртал бодолой тэмсэлэй хурсадан шангадалгын оршон байдалда хэблэлэй, радио ба телевидениин дүүргэхэ үүргэ» гэһэн темэтэй уласхоорондын хуралдаан эндэ болобо. ГДР-эй, СССР-эй Журналистнуудай холбоонууд энээниие эмхидхээ. Болгариин, Венгриин, Польшын ба Чехословакиин журналистнууд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана.

ДЕЛИ

Амгалан тайбанаар, хани хүршэ ёһоор ажаһууха

ТАСС

Һүүлэй арбан жэлэй турша соо Инди Пакистан хоёрой хоорондохи худалдаа наймаан тухай харилсаагаа түрүүшынхеэ һэргээхэ тухай шухала хэлсээ баталба. Делидэ гар табигдаһан Индо-Пакистанай худалдаа наймаанай протокол хадаа Симлэдэхи хэлсээнэй үндэһөөр хоёр талын харилсаае һайжаруулха замда шухала алхам болоно гэжэ Делиин «Нэшнл геральд» бэшэнэ.

Хоёр ороной хоорондохи худалдаа наймаанда табигдаһан хорюул энэ протоколой үндэһөөр болюулагдаха байна. Тиигэжэ Индиин ба Пакистанай арадууд хоорондоо холбоотой, харилсаатай болохо. Пакистан — бүд, барайгар ба бусад эд бараа. харин Инди машина, түмэрэй руда, сай, джут болон бусад зүйлнүүдые Пакистанда худалдаха юм.

ТОКИО

Түрүүлэгшээр һунгагдаа

ТАСС

Либерально-демократическа партиин гэшүүд — парламентын хоёр палатын депутадуудай хамтын суглаан дээрэ Такэо Мики хүтэлбэрилхы либерально-демократическа партиин түрүүлэгшээр һунгагдаа.

Партиин түрүүлэгшын ба правительствын толгойлогшын тушаалнуудһаа ноябриин 26-да бууһан К. Танакые Т. Мики энэ тушаалдань һэлгэбэ.

Т. Микиин партиин түрүүлэгшээр һунгагдаһантайнь дашарамдуулан, либерально-демократическа партиһаа премьер-министрэй тушаалда һунгагдаха кандидатура эли болобо гээшэ. Парламентын декабриин 9-дэ нээгдэхэ ээлжээтэ бэшэ сесси дээрэ тэрэ һунгагдаха юм.

НЬЮ-ИОРК

Зэбсэгтэ хархис ябуулгануудаа үргэдхэнэ

ТАСС

Дүтын Зүүн зүгтэ байдаг ООН-ой адаглагшадай мэдээсэһэнэй ёһоор, һүүлэй үдэрнүүдтэ Израилиин сэрэгүүд Ливанда эсэргүү зэбсэгтэ харата ябуулгануудаа улам үргэдхэжэ байна. Долоон хоногой турша соо — ноябриин 25-һаа декабриин 1 болотор — Израилиин дээрмэшэ сэрэгүүд энэ ороной газар дайдые 41 удаа хуурай газарһаа, агаарһаа, далай дээрэһээ буудаһан, бомбодоһон байха юм. Ливанай бэеэ дааһан байдалые эбдэжэ, Израилиин сэрэгүүд агаарай дайда руу хэдэ дахин нэбтэрэн оробо.

ООН-ой хүсэнүүдэй хэһэн мүрдэлгэнүүдэй үндэһөөр, эдэ бүхы харата муухай ябуулгануудынь Ливанда материальна ехэ гарза хохидол ушаруулна.

ДУБЛИН

ИРЛАНДИИН ШЭНЭ ПРЕЗИДЕНТ

ТАСС

К. О'Доли Ирландиин шэнэ президент болобо гэжэ хуулитаар соносхогдоо. Тэрэнэй кандидатура ФИАННА ФАЙЛ гэдэг оппозиционно партяар дэбжүүлэгдээд, правительствын коалициин ФИНЕ ГАЛ ба лейборис партинуудаар дэмжэгдэһэн байна.

Президентын һунгалтагүйгөөр К. О'Доли энэ тушаалда һунгагдаба гэжэ соносхогдоо. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй кандидатура гансааран байгаа бшуу.

Ирландиин шэнэ президент декабриин 19-дэ тангаригаа үгэхэ юм ха.

БУҺАЛГААН УЛАМ ҮРГЭДЭНЭ

Һүүлэй үдэрнүүдтэ капиталис оронуудта буһалгаанай хүдэлөөн улам үргэдэжэ байна. Байдалаа һайжаруулхын тула үргэн ниитэ арад зон буһалгаа соносхоно.

ПАРИЖ. Франциин профсоюзай ехэ ехэ нэгэдэлнүүд — ВКТ, ФДКТ хамтын мэдүүлгэ тунхаглуулхадаа, декабриин 12-то буһалгаа соносхохыень Франциин ажалшадые уряалба.

Энэ үдэр олониитын буһалгаанууд, митингнүүд, ажалшадай демонстрацинууд үнгэргэгдэхэ байна.

БОНН. Людвигсбургдахи «Хюллер» гэжэ фирмын машина бүтээдэг заводой 1.900 ажалшан буһалгаа хэжэ, амжалта туйлаба. Салин хүлһыень дээшэлүүлхэ, ажаллаха арга боломжыень һайжаруулха тухай эдэнэй эрилтэнүүдые захиргаан хангаха баатай болоо.

ЖЕНЕВЭ. Эндэхи кантонай 100 типографиин хүдэлмэришэд буһалгаа хэбэ.

ДУБЛИН. Гуталай промышленностиин 5 мянган ажалшадай демонстраци эндэ болобо. Промышленностиин энэ һалбаридахи байдалай хүшэр бэрхэтэй болоһондо Ирландиин правительство анхаралаа хандуулха ёһотой гэжэ ороной предприятинуудай, фабрикануудай хүдэлмэришэд тоолоно. Ушарынь юуб гэбэл, гансал энэ жэлэй турша соо 6 предприяти хаагдаа. Тиигэжэ гутал оёдог 1.800 хүдэлмэришэн ажалгүй болоһон байна.

НЬЮ-ИОРК. Эрхэнүүдэйнгээ түлөө тэмсэл хэһэндэнь, муниципальна хүдэлмэришэдэй буһалгаанай тэмсэлдэ хабаадагшадые американ засагаархид сүүдлэнэ.

Хотын ниитын транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай 31 эдэбхитэдые сүүдлэхэ гэһэн шиидхэбэри Техас штадай Сан-Антонио хотын сүүд гаргаа.

(ТАСС).

РАБАТ

Касабланкада съезд нээгдээ

ТАСС

Мароккын Арадай хүсэнүүдэй национальна союз гэдэг партиин гурбадахи съезд Касабланка хотодо хүдэлмэрээ эхилбэ. НСНС-эй хүтэлбэриин гэшүүн Абдалла Ибрагим партиин дотоодын ба гадаадын политика тухай элидхэл хээ.

Африка түбидэ үндэһэ яһанай илгаа гаргалгые болюулха, колониализмые усадхаха, капиталис дарлалта мүлжэлгэ зайсуулха гэхэ мэтэ үндэһэн хубилалтануудай түлөө, Араб оронуудай харилсаа холбоое бэхижүүлхын түлөө парти тэмсэнэ.

АДДИС-АБЕБЭ

Байдалынь хүндэрнэ

ТАСС

Һүүлэй үдэрнүүдтэ Эфиопиин ниислэл хотодохи байдал улам хүшэр бэрхэшээлтэй болоһон байна. Сэрэгэй ба полициин харуулнууд хотын үйлсэнүүдээр һүндэлнэ. Стратегическэ газарнууд: почто, радиостанциин ба телевидениин байшангууд, гүрэнэй эмхи зургаанууд харуулда абтанхай. Харгы замуудта, хүүргэнүүдтэ, виадугууд дээрэ сэрэгэй постнууд табигданхай. Һэжэглэлдэ ороһон бүхы хүнүүдэй документнүүдые аюулгүйе сахиха албан шалгана. Комендантска час гурбан часаар һунаагдаа. Тиигэжэ мүнөө комендантска час үдэшын 9 часһаа үглөөнэй табан час болотор соносхогдонхой.

Редакторай орлогшо С. С. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретариат — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приемная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.